

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

KERKEN BELEIDSPLAN TREMELLO

Het sjabloon dat gebruikt werd voor de opmaak van het kerkenbeleidsplan werd uitgewerkt door PARCUM.

PARCUM VZW

Abdij van Park 1

3001 Leuven

www. Parcum.be

Info@parcum.be

016/40 60 73

BTW 0461.895.885

RPR Leuven

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	3
1. Beleidslijnen kerken- en pastorieplan	5
1. Algemene inleiding	5
2. Situering van de kerken	7
a. Overzicht huidige parochiekerken Tremelo	7
b. Uitgangspunten kerkenplan	8
c. Kerkenplan	9
d. Pastorieplan	11
3. Fiche per kerkgebouw	13
Sint-Annakerk – Baal	14
1. Identificatie	14
2. Beschrijving	15
- Beschrijving kerkgebouw en meubilair	15
- Historiek van de huidige Sint-Annakerk	16
- Kerkinterieur	20
3. Architecturale mogelijkheden	25
4. Bouwfysische toestand	26
5. Situering in de ruimtelijke omgeving	31
6. Actuele functie en actueel gebruik	32
- Gebruik voor de eredienst	32
- Gebruik buiten de eredienst	32
- Voorzieningen in de kerk en geschiktheid voor niet liturgische activiteiten	32
7. Visie op de toekomst en plan van aanpak	33
Heilige Damiaan van Molokai	35
1. Identificatie	35
2. Beschrijving	37
- Beschrijving kerkgebouw en meubilair	37
- Historiek van een jonge kerk	37
- Kerkinterieur: kunst in de kerk van Ninde	39
3. Architecturale mogelijkheden	44

4. Bouwfysische toestand.....	46
5. Situering in de ruimtelijke omgeving.....	49
6. Actuele functie en actueel gebruik.....	51
- Gebruik voor de eredienst	51
- Gebruik buiten de eredienst.....	51
7. Visie op de toekomst en plan van aanpak	52
- Toekomstige functie	52
- Plan van aanpak.....	52
- Toekomstige geplande ingrepen en voorziene budget.....	52
- Noodzakelijke exploitatietoelage voor verder gebruik.....	52
Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand te Tremelo	54
1. Identificatie.....	55
2. Beschrijving	56
- Beschrijving kerkgebouw en meubilair	56
- Kerkinterieur	59
3. Architecturale mogelijkheden.....	63
4. Bouwfysische toestand.....	64
5. Situering in de ruimtelijke omgeving.....	67
6. Actuele functie en actueel gebruik.....	69
- Voor de eredienst	69
- Gebruik buiten de eredienst.....	69
7. Visie op de toekomst en plan van aanpak	70
4. Toekomstig gebruik en functie.....	71
5. Bijlagen.....	77
- Pastoraal plan zone Damiaan.....	78

01

INLEIDING

a. inleiding

In 2011 keurde de Vlaamse regering de conceptnota van minister Bourgeois goed over de toekomst van de Vlaamse parochiekerk. Daarin wordt aan de gemeenten gevraagd om een langetermijnvisie te ontwikkelen voor de toekomst van de parochiekerken op hun grondgebied. Deze denkoefening mondt dan uit in een kerkenbeleidsplan. Met zo'n breed gedragen plan kunnen gemeenten anticiperen op de ontwikkelingen in hun parochiekerkenareaal en kunnen ze op wijk- of stadsniveau weloverwogen strategische keuzes maken. Daarbij hebben ze oog voor een pastorale insteek en een gedegen theologische kijk op de betekenis van een kerkgebouw, in nauwe samenwerking met de lokale en centrale kerkbesturen en het bisdom Mechelen-Brussel.

Intussen is ook de visienota 'Beleidsmaatregelen voor de her- en nevenbestemming van parochiekerken in Vlaanderen goedgekeurd door de Vlaamse regering, waarin onder meer de verplichting voor lokale en eredienstbesturen werd opgenomen om tegen uiterlijk 1 juni 2025 een kerkenbeleidsplan op te maken.

In het vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen heeft Mgr. Lemmens met het project 'Nieuwe Wegen Banen' een heel veranderingstraject op de rails gezet. De kern hiervan is pastoraal – inhoudelijk: hoe wij in de huidige tijd Kerk kunnen zijn en wat dat vraagt.

De parochies van de gemeente Tremelo, zijnde Sint-Anna, Onze Lieve Vrouw van Bijstand en Heilige Damiaan van Molokai behoren tot de pastorale zone Damiaan. De zone Damiaan groepeer ook de parochies Sint-Lucia en Sint-Laurentius die tot de gemeente Begijnendijk behoren..

Beide voornoemde documenten hebben de aanzet gegeven voor het nadenken over de toekomst van de huidige parochiekerken. Zowel de gemeente, de kerkfabrieken als de parochies staan aan het begin van een traject van vernieuwing. Dit vernieuwingstraject is ingegeven door de wijziging van de maatschappelijke en financieel economische context. Deze uitdaging is niet te onderschatten. De kerk is immers enerzijds een gebouw dat niet alleen dikwijls landschapsbepalend is, maar ook reeds decennia tot eeuwenlang werd opgebouwd door en voor de plaatselijke gemeenschap. Het kerkgebouw is dan ook dikwijls een unieke ankerplaats voor het rijke religieuze en culturele patrimonium van ons land.

Bovendien is het Kerkgebouw veel meer dan een historisch stenen gebouw. Het is de veruitwendiging van een deel van het leven en emoties van de parochianen. Het gebouw vormt immers een bakersteen in belangrijke gebeurtenissen in het leven: doop, vormsel, huwelijk en uitvaarten van geliefden of medeparochianen. Voor meerdere, steeds ouder wordende parochianen, is het al heel hun leven lang hun wekelijkse en nog bereikbare ontmoetingsplaats voor de eucharistie.

Deze denkoefening in het kader van de nota Bourgeois en het traject "Nieuwe wegen banen" moet er dan ook toe kunnen leiden dat enerzijds:

- 1) De georganiseerde parochies haar taken ten aanzien van de gelovigen, katholieke zingeving en diaconie ook naar de toekomst toe op een kwaliteitsvolle manier kunnen blijven vervullen.
- 2) Het rijke historische erfgoed toevertrouwd aan de verantwoordelijkheid van de kerkbesturen, voor de toekomstige generaties op een duurzame wijze kunnen bewaren.

Het niet slagen in deze opdracht gaat leiden tot een demotivatie van de diverse vrijwilligers van de kerkfabrieken en parochies. De verloedering en het niet optimaal gebruiken van het maatschappelijk patrimonium zal op termijn een negatieve impact hebben op het verenigingsleven, de sociale samenhang, het toerisme en het culturele leven. Uiteindelijk gaat dit leiden tot het missen van de economische boost voor de lokale economie die door een optimaal gebruik van het historisch patrimonium kan worden gegenereerd.

Omdat de voorgestelde investeringen en nieuwe mogelijkheden in de toekomst betrekking hebben op alle aspecten van de Tremelose maatschappij worden verantwoordelijken in de gemeente uitgenodigd om elk voor hun beleidsdomein de mogelijke invulling van de toekomstmogelijkheden mee gestalte te geven.

02

SITUERING KERKGEBOUWEN

a. Overzicht huidige parochiekerken Tremelo

In de gemeente Tremelo zijn er momenteel drie parochiekerken. Voor elke parochiekerk is er een kerkfabriek actief die de verantwoordelijkheid dragen voor het onderhoud van deze kerken. De leden van deze 3 kerkfabrieken zijn vrijwilligers die zich kandidaat hebben gesteld bij de 3-jaarlijkse verkiezingen van de leden van de kerkraad.

Er is één kerkfabriek, Heilige Damiaan van Molokai, die grensoverschrijdend is. Deze parochie ligt deels op het grondgebied van Tremelo, Keerbergen en Rotselaar. In het verleden werd afgesproken dat de eventuele toelage van deze kerkfabriek ten belope van 50 % gedragen worden door de gemeente Tremelo, 28,58 % door de gemeente Keerbergen en 22,42 % door de gemeente Rotselaar.

Alle kerken van onze gemeente hebben van de provincie Vlaams-Brabant de erkenning als waardevol bekomen. Dit heeft als grote voordeel dat ook voor deze kerken inspectieverslagen van monumentenwacht mogelijk zijn waardoor de kerkfabrieken over zeer praktische en deskundige rapporten beschikken om het onderhoud van de kerken optimaal te kunnen inplannen.

NAAM KERKFABRIEK	NAAM KERK	STATUUT
Sint-Anna Baal	Sint-Anna	Erkend als waardevol
Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand Tremelo centrum	Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand	Erkend als waardevol
Heilige Damiaan van Damiaan van Molokai Tremelo Ninde	Heilige Damiaan van Molokai	Erkend als waardevol

Uitgangspunten kerkenplan

Bij het bepalen van het kerken- en pastorieplan zijn de volgende basisprincipes weerhouden

- a) De periode tot en met 2025, zijnde de periode die wordt gedekt door het huidige meerjarenplan zal worden gebruikt om een degelijk traject zowel in het kader van Nieuwe wegen banen, die reeds werden gerealiseerd als in het kader van de nota Bourgeois in detail uit te werken en operationeel te krijgen. Tegen het volgende meerjarenplan zijnde dat voor de periode 2026 - 2031 zal er gewerkt worden aan een volledig ontwikkeld en doordragen kerkenplan te hebben om ten laatste vanaf 01/01/2026 in een nieuwe organisatie te kunnen werken en de plannen voor eventuele nevenbestemmingen met een multifunctioneel gebruik ook daadwerkelijk vorm te kunnen geven. Tot 01/01/2026 zullen dan ook de huidige parochiekerken volledig behouden blijven voor de eucharistie en zullen de kerkfabrieken en parochieploegen blijven functioneren om de opgestarte dossiers met kennis van zaken en met de nodige capaciteit aan vrijwilligers te kunnen afwerken in de loop van 2025.
- b) In 2014 lanceerde wijlen bisschop Léon Lemmens het plan 'Nieuwe Wegen Banen' met het oog op een volledige herstructurering van de parochiepastoraal in het Vicariaat Vlaams Brabant en Mechelen. Vanaf dan zouden de vijf geloofsgemeenschappen van de gemeenten Begijnendijk (St. Laurentius en St. Lucia) en Tremelo (Onze-Lieve-Vrouw-van-Bijstand, St. Anna, en Heilige Damiaan van Molokai), ernaar streven om zoveel mogelijk samen te werken op weg naar één pastorale zone. Het was te verwachten dat de opbouw van een vernieuwde en toekomstgerichte geloofsgemeenschap niet van vandaag op morgen zou kunnen gerealiseerd worden. De vijf gemeenschappen die er aan participeren hebben immers tot op heden nog maar zeer gedeeltelijk samengewerkt. Er moet voorzien worden in een overgangstijd zodat de verschillende werkgroepen voor de 'pastorale velden' (liturgie en gebed, catechese, evangelisatie, diaconie, het tijdelijke (economisch beheer) en communicatie voor een goed functionerende pastorale zone kunnen opgericht worden en op kruissnelheid kunnen komen. Bovendien moet er een zonaal secretariaat en een zonale overlegstructuur worden opgericht. Het belangrijkste orgaan voor de toekomstige zone zal de 'Zoneploeg' worden die de pastorale eindverantwoordelijkheid voor de zone waarneemt en die wordt samengesteld uit de coördinatoren voor liturgie en gebed, catechese, evangelisatie, diaconie, het tijdelijke (economisch beheer) en communicatie samen met de benoemde pastores (priesters en pastoraal werker). De bisschop benoemde in 2016 twee pastores die ten dienste zouden staan van deze nieuwe pastorale zone: pater Marcel DIM en diaken Jos VAN PELT. In overleg met de bestaande of vernieuwde lokale parochiestructuren, ondersteunden zij de onderlinge samenwerking van de parochies in de Pastorale Zone DAMIAAN (Begijnendijk – Tremelo).

Diaken Jos Van Pelt heeft evenwel zijn ontslag ingediend met ingang van 1 september 2023. Jos Van Pelt overleed in 2024.

Vanaf dan werd aan de zone Damiaan David Vanderwegen toegevoegd, die als pastoraal werker deels in de zone werkzaam is. Hij is ook deeltijds te werk gesteld als pastoraal werker in het Woonzorgcentrum Damiaan te Ninde.

Sedert 1 september 2019 hoort deze Pastorale Zone (in wording) thuis in het grotere geheel van de decanale Regio Leuven.

- c) Gezien het belang van een kerkgebouw niet louter beperkt is tot een functioneel gebouw voor de eredienst zullen de gebouwen ook naar de toekomst toe:
- Bewaard dienen te blijven voor het openbaar en maatschappelijk leven
 - De rijke culturele en historische erfgoed - verbonden aan en aanwezig in deze kerken - zoveel mogelijk in het historisch kader voor de volgende generaties bewaard moeten worden.

Kerkenplan

Op basis van de status, de erfgoedwaarde, de sociale behoeften, de levenskracht van de reeds aanwezige plaatselijke geloofsgemeenschappen en de inbedding hiervan in het sociale weefsel en in de verenigingen die werden weergegeven in de gedetailleerd individuele kerkenplannen, zijn de volgende voorstellen en beslissingen genomen door de pastoraal verantwoordelijke van de parochies in Tremelo.

In de zone Damiaan is er thans één benoemde priester (Marcel Dim) en één benoemde pastoraal werker (David Vanderwegen).

Gezien er slechts één priester is voor vijf kerken (drie in Tremelo en twee in Begijnendijk) wordt in elke parochie om de veertien dagen een eucharistieviering gehouden. Op de andere weekends wordt er een gebedsviering gehouden waarin een diaken of een vrijwilliger voorgaat of houdt men open kerk.

Het maandschema voor de vieringen binnen de gemeente Tremelo ziet er uit als volgt:

Week van de maand	Naam kerk	Viering
1	Heilige Damiaan van Molokaï	Eucharistie
	Sint-Anna	Eucharistie
	Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand	Gebedsdienst
2	Heilige Damiaan van Molokaï	Open kerk
	Sint-Anna	Gebedsdienst
	Onze-Lieve- Vrouw van Bijstand	Eucharistie
3	Heilige Damiaan van Molokaï	Eucharistie
	Sint-Anna	Eucharistie
	Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand	Gebedsdienst
4	Heilige Damiaan van Molokaï	Open kerk
	Sint-Anna	Gebedsdienst
	Onze Lieve Vrouw van Bijstand	Eucharistie

In de maanden waar er 5 zondagen zijn is de regeling zoals in week 1 en 3.

Tot slot vermelden we nog dat om de 14 dagen op vrijdag in de kerk van de Heilige Damiaan van Molokaï een eucharistieviering doorgaat voor de bewoners van het Woonzorgcentrum Damiaan. In alle kerken kunnen doorgaan: dopen, huwelijken en begrafenissen. Tevens gaan in alle kerken eerste communievieringen en vormselvieringen door. Er dient ook opgemerkt te worden dat in de kerk van de Heilige Damiaan van Molokaï veel begrafenissen doorgaan van overleden bewoners van het WZC Damiaan. Dit is een uiting van de sterke verbondenheid van het WZC Damiaan met de parochie.

Pastorieplan

Voorheen waren er op onze gemeente 3 gebouwen die dienstdeden als pastorie. De thans benoemde priester is gehuisvest te Betekom in de pastorie aldaar.

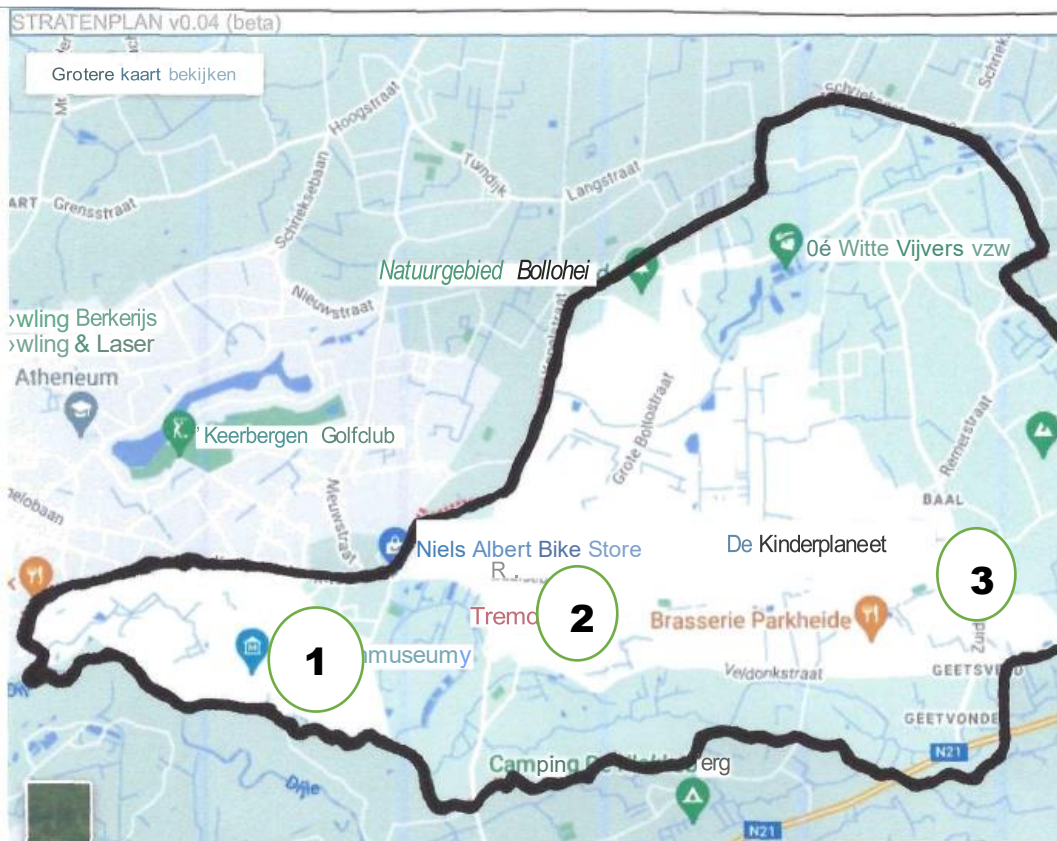
In onze gemeente is er thans geen enkele pastorie nog in gebruik.

De situatie is als volgt:

- De pastorie te Baal werd verkocht
- De pastorie van Tremelo werd verkocht aan de gemeente Tremelo
- De pastorie van Ninde staat leeg. Er zijn diverse aanpassingen nodig ten einde dat gebouw te kunnen gebruiken voor eventuele bewoning of andere doeleinden (er was vochtinsijpeling ten gevolge van werken aan het dak van het WZC Damiaan. Het dossier is nog in behandeling bij de verzekeringsmaatschappij).

03

SITUERING VAN DE KERKEN

Nummer 1: Kerk van de Heilige Damiaan van Molokai

Nummer 2: Kerk Onze Lieve Vrouw van Bijstand

Nummer 3: Kerk van Sint-Anna

04

FICHE PER KERKGEBOUW

SINT ANNA-KERK

1. Identificatie

Naam van de kerk	Sint – Annakerk
Parochie	Baal
Adres	hoek Betekomsestraat en Moorsemsestraat
Eigenaar	de gemeente volgens kadaster. Het gebouw werd opgericht op kosten van de kerkfabriek.
Bestemming gewestplan	Woongebied Tremelo, 2 ^{de} afdeling nummer C 405/b
Inplanting in de dorpskern	In de dorpskern van Baal staat de driebeukige neogotische Sint-Annakerk, opgetrokken in baksteen. Ze heeft een koor, een houten tongewelf en een westelijke toren met beiaard, wat uitzonderlijk is voor een dorp.
Ontstaan en groei	Ze werd gebouwd in 1893 - 1894 naar een ontwerp van architect Alexander Van Arenbergh. Inrichtingen en meubilair zijn overwegend neogotisch. De mooie barokpreekstoel van 1634, met afbeeldingen van Sint-Job is vermoedelijk afkomstig van Wezemaal. De marmeren doopvont en het witstenen hoogaltaar dateren uit de 19 ^{de} eeuw. Het dienstaltaar is in 1970 gemaakt van de panelen van de voormalige neogotische communiebank van omstreeks 1895. De beiaard van 1895, een zeldzaamheid voor een parochiekerk, heeft dertien klokken en werd aan de kerk geschonken door de Mechelse klokkengieter en torenuurwerkmaker Edward Michiels, geboren in Baal.
Typologie (soort gebouw)	Neogotische kerk
Bescherming	Geïnteriseerd als waardevol gebouw – goedkeuring provincie op 13 oktober 2011.

Beschrijving

Beschrijving kerkgebouw en meubilair

Geschiedenis van de kerkgebouwen in Baal.

De hiernavolgende tekst werd ontleend aan de uitgave '100 jaar kerk', die door Jan Van Dyck werd geschreven. Het werk werd uitgegeven ter gelegenheid van de viering van 100 jaar kerk in 1994 en werd heruitgegeven onder de naam 'Icoon van ons dorp' in 2019 ter gelegenheid van de dag van Open kerken'.

De eerste schriftelijke gegevens over een kapel van Baal vinden we terug in de kroniek van Adrien Carpentier en Charles Millet opgemaakt in 1597. Daar vinden we onder het hoofdstuk "Le Hameau de Ballen op Nieugoet" een heleboel interessante gegevens over de parochie. De naam Ballen staat voor Baal en met Nieugoet bedoelt men het huidige Begijnendijk dat samen met Baal een parochie uitmaakte.

Zo wordt er o.a. gezegd dat Baal een kapel bezat, gebouwd uit steen met een kleine houten klokkentoren met leien bedekt. Deze kapel werd gewijd in het jaar 1534 ter ere van de H. Anna, patrones van de parochie. Heel belangrijk is de datum 1534 als bouwjaar en de jaarlijkse viering van dit feest op de zondag voor Sint-Michiel (29 september).

Rondom de kapel hadden de inwoners een versterking opgeworpen uit aarde en leem. Dit bolwerk had vier hoeken en aan de ingang bevond er zich een ophaalbrug. Deze versterking was betaald door de landbouwers en dit voor hun eigen veiligheid en van hun vee. Bij oorlogsgeweld trokken alle onderdanen zich terug in de kapel. Hieruit mogen we besluiten dat de kapel een dubbele functie bezat, namelijk een godsdienstige en een militaire.

In een kerkvisie van 23 juli 1774 wordt gemeld dat de kapel nieuw is en dat ze gebouwd werd in het jaar 1771 op kosten van de abt van Sint-Geertrui. De oude kapel moet dus volledig zijn afgebroken en plaatsgemaakt hebben voor nieuwbouw. Ook lezen we daar dat er een kerkhof was rondom de kapel.

De kapel bleek te klein gezien het stijgende inwonersaantal in Baal. Bij Koninklijk Besluit van 11 april 1837 werd toestemming verleend de kapel te verbouwen.

De werken die men toen uitvoerde waren tamelijk omvangrijk. De kerk werd aan de koorzijde (kant Balenberg) met de helft vergroot. Vroeger telde de kerk drie vensters langs weerszijden, nu worden dat er zes.

In 1844 volgde er een nieuwe verbouwing. Aan de kapel werd een magazijn met traphal aangebouwd, een portaal en een doopkapel. Deze werken gebeurden aan de voorzijde (kant dorpsplein) van de kerk. Indien er voldoende geldmiddelen beschikbaar zouden zijn, wilde men de toren vooruit zetten. Dat laatste werd echter wegens geldgebrek niet uitgevoerd met als gevolg dat de toren te paard kwam te zitten op de kerk, wat wel een zeer eigenaardig gezicht was.

Op 23 augustus 1853 teisterde een zware orkaan ons dorp en bracht zware beschadigingen toe aan de toren, het dak en de glasvensters van de kerk. Het duurde nog tot in 1877 vooraleer de gemeenteraad besliste dringende herstellingswerken uit te voeren.

Op 2 april 1882 besliste de kerkfabriek de oude kerk te laten herstellen en nogmaals te vergroten.

Tevens het vermelden waard is dat pastoor Caytan, sedert 1879 hier pastoor geworden was. Pastoor Caytan was een doordrijver en op 3 augustus 1887 kreeg hij van de gemeenteraad de toelating om 14 hectaren eigendommen te verkopen. Deze gelden zouden aangewend worden om de vergroting van de kerk te financieren.

In 1888 gaf de gemeenteraad de goedkeuring om dringende werken uit de voeren aan het dak en de zoldering van de kerk. Tevens vertoonden de muren scheuren en barsten.

Historiek van de huidige Sint-Annakerk

Op 4 augustus 1890 (op basis van een ontwerp van 1 juni 1890) besliste de kerkfabriek een nieuwe kerk te laten bouwen, dus geen vergroting of andere verbouwing, maar algehele nieuwbouw. Het zou een kerk worden zonder toren.

Aangezien de geplande nieuwe kerk veel groter was dan de oude moest het kerkhof rondom de kerk verdwijnen.

Het vorig ontwerp van 1 juni 1890 zal toch geen voldoening gegeven hebben. Wat is een kerk zonder toren, want op 30 augustus 1891 komt de kerkfabriek met nieuwe plannen. De kostprijs bedroeg 85.448,92 frank : 41.841,27 frank zal de kerkfabriek met eigen gelden financieren, de rest moet komen van subsidies van gemeente, provincie en staat. De gemeenteraad ging akkoord met voorgesteld ontwerp en was weer bereid 10.000 frank bij te dragen in de kostprijs. Tevens besliste de gemeenteraad om aan de bevoegde overheid de toelating te vragen de oude kerk af te breken om op dezelfde plaats een nieuwe, maar veel grotere kerk te kunnen bouwen. Terzelfdertijd deed men een aanvraag om een vijftiental graven te mogen ontgraven om de nieuwbouw mogelijk te maken.

Voor het eerst duikt ook de naam van de architect op, namelijk Van Arenbergh. Aangezien de notulen van de gemeenteraad geen voornaam vermelden en omdat er binnen de Leuvense familie Van Arenbergh meer dan één architect actief was kunnen we hieruit moeilijk concluderen wie de echte ontwerper is van onze neogotische kerk. Sommige bronnen (o.a. F.A Lefever in het Jaarboek van de Geschied- en Oudheidkundige Kring voor Leuven en Omgeving XXVIII-1968) vermelden de gebroeders Van Arenbergh als de ontwerpers van onze kerk. Het betreft hier Louis Van Arenbergh (°Leuven 1868) en Augustin Leon Louis Van Arenbergh (°Leuven 1870), beiden waren provinciaal architect van de provincie Brabant voor het arrondissement Leuven.

Op de bestekken opgemaakt op 30 mei 1889 en 12 mei 1890 staat vermeld "Les Architectes A. Van Arenbergh en Louis Van Arenbergh". Maar het plan van onze kerk berustende op het Algemeen Rijksarchief te Brussel (Kaarten en Plannen) en opgemaakt op 31 januari 1891 is getekend door L. (dus Louis) Van Arenbergh. Merkwaardig op dit plan is dat de huidige scherpe torenspits maar half zo hoog was getekend als ze nu is uitgevoerd. In het ronde venster van de voorgevel van de toren was een rozet getekend in plaats van de huidige Joodse Davidster.

Gezien er bezwaren kwamen tegen de verplaatsing van het kerkhof rondom de kerk duurde het nog tot 1893 alvorens er toestemming kwam om de kerk te mogen bouwen.

Op 13 maart 1893 tekende koning Leopold II eindelijk het Koninklijk Besluit waarin toestemming werd gegeven de bouw van de nieuwe kerk aan te vatten. Men begon aanstonds met de afbraak van de oude kerk om zo vlug mogelijk met de nieuwbouw te kunnen starten.

Ondertussen had pastoor Caytan in 1892 in de hof van de zusters een voorlopige kerk laten bouwen om de erediensten hun gewoon verloop te laten kennen. In 1895 werd deze tijdelijke kerk omgebouwd tot klaslokalen voor de zusterschool.

De bouw van de kerk in 1893 werd toevertrouwd aan de aannemers Van Daele en Martin. Bij de bouw van de kerk werd steen gebruikt van de Betekomse steenbakker Kennis. Deze steenbakkerij was gelegen op de Balenberg. De stenen werden met paard en kar en zelfs met kruiwagens door de Balenaars naar de bouwwerf in 't dorp gevoerd.

Bij het maken van de mortel gebruikte men het water komende uit de nu nog bestaande waterput in de Beulkensstraat. Deze waterput werd gemaakt door Jef van Vlasselaer-Goris. Hij gebruikte hiervoor de velg van een houten karwiel belegd met ijzeren banden, waaruit de houten spaken werden weggezaagd. Dan begon men boven op de velg te metsen. Men haalde vervolgens de aarde onder de velg met metselwerk weg en door het gewicht (men metste altijd maar bij) zakte het geheel langzaam in de grond en kreeg men een mooie ronde bornput. Op ongeveer 18 meter diep stuitte hij op een harde rode steenlaag (waarschijnlijk ijzerzandsteen). Na veel moeite werd deze steenlaag (sommigen spreken van een arduinen plaat) doorbroken en toen spoot het water naar omhoog. Volgens Hendrik Holemans, oud-hoofdonderwijzer te Baal, gaf deze put ten tijde van de bouw van de kerk nog 100 hectoliter water per dag.

De nodige zavel werd gestoken rechtover het oude kerkhof, op de plaats waar thans dokter Bert Van Ermen en dokter Maries Aertgeerts hun praktijk hebben. De werken zouden duren tot in 1894.

De kerk is 41 meter lang, 18 meter breed en bezit een houten tongewelf. Bij de constructie van de dak- en torengewelven werden de eiken balken van de oude kerk terug gebruikt. De toren heeft een hoogte van 43 meter en alles werd gebouwd in neogotische stijl.

In 1894 schonken de gebroeders Edward en Lodewijk Michiels, geboren Balenaars maar wonende te Mechelen, een beiaard met torenuurwerken aan de Sint-Annakerk van Baal.

De schenking, de plaatsing en de inhuldiging van de beiaard is een verhaal op zichzelf. De beiaard speelde voor de eerste keer op zondag 21 april 1895. De klokken van de beiaard te Baal (oorspronkelijk negen in getal), hebben samen een gewicht van 560 kilo's. De zwaarste weegt 138 kilo, Het aria op het uur duurt ruim een minuut, die van het half uur, een halve minuut, de kwart uren zijn korter.

Een oud klokje van 50 kilo, dat in 1718 gegoten is door Alexis Julien, in Baal onder Aarschot (indien tijd werden de klokken veelal ter plaatse gegoten) maakt ook deel uit van het beiaardspel, zodat het getal der spelende klokken aanvankelijk tien belooft.

Terloops ook vermelden dat in 1894 er in de toren van de nieuwe kerk een grote klok werd gehangen van 900 kilo, die door inschrijvingen der inwoners en door milde giften van de peter (pastoor Caytan) is aangekocht.

Bij de plaatsing in 1895 bestond de beiaard zoals hoger reeds vermeld uit 9 klokken (8 genaamd naar de kinderen Michiels-Moermans plus de Julien klok uit 1718). In 1909 werden er 5 klokken bijgeplaatst (genaamd naar de eerste 5 kleinkinderen van het echtpaar Michiels-Moermans), maar werd de klok van Alexis Julien en deze genaamd Marcel (Michiels) uit de beiaard verwijderd, zodat men aan de huidige 13 spelende klokken komt. De zwaarste klok Marcel bevindt zich in een afzonderlijke klokkenstoel onder de beiaard en wordt niet meer gebruikt.

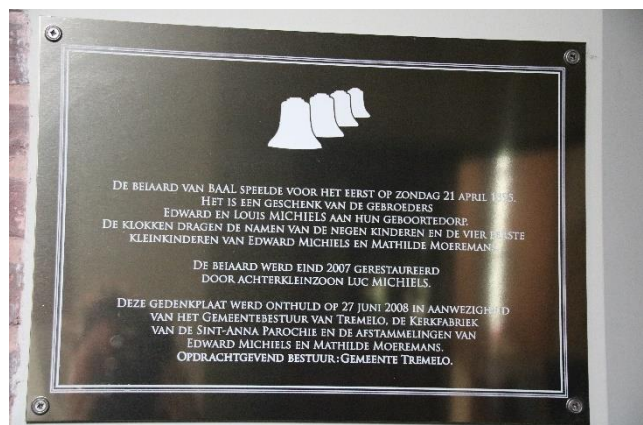
In de nieuwe kerk werd eerst het bestaande orgel van de oude kerk geplaatst. Uit opzoekingen blijkt dat het zou dateren van 1555 en zou het geplaatst zijn door de Amsterdamse orgelbouwer Hendrik Niehoff

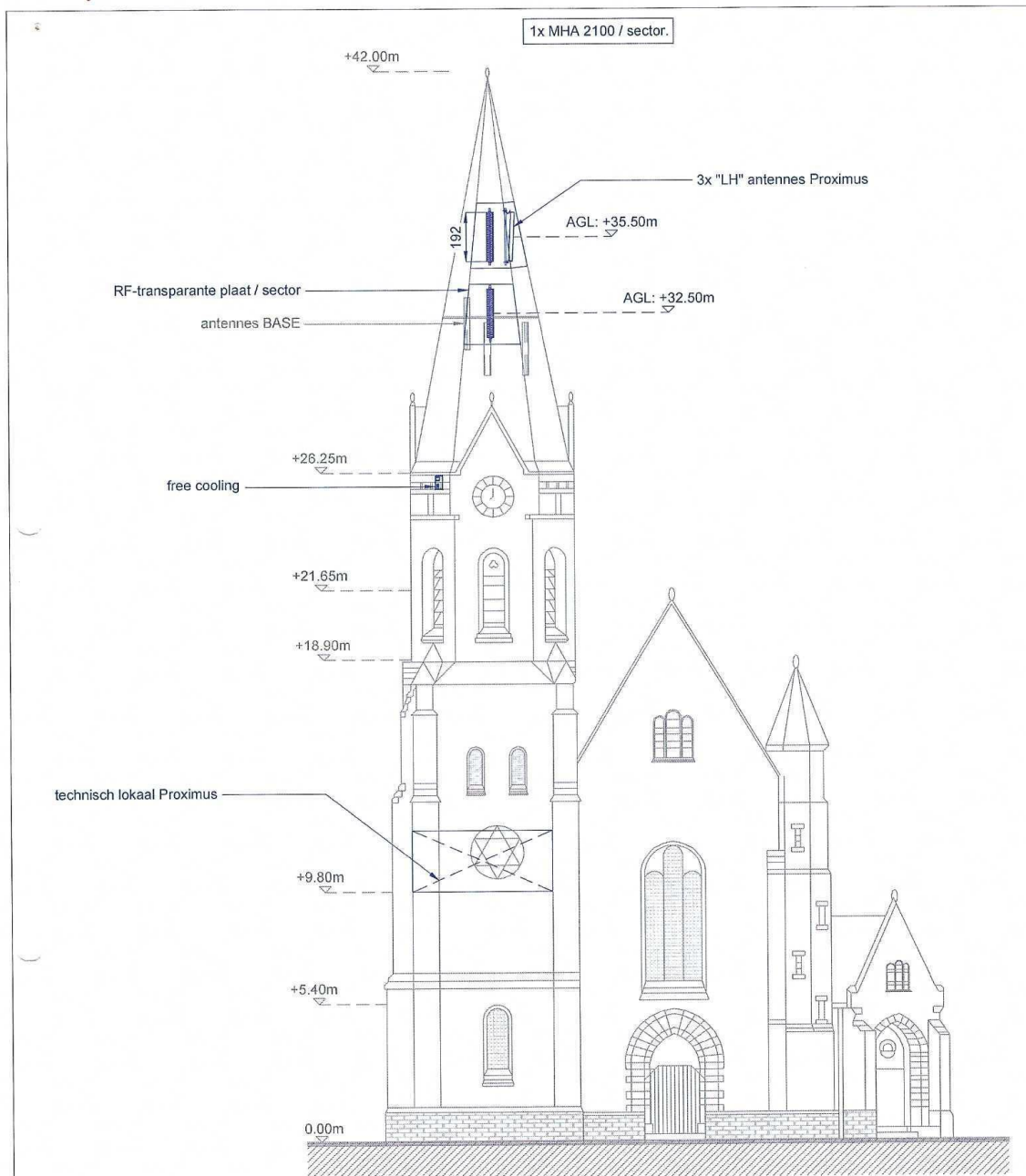
Rond 1885 werden er werken uitgevoerd aan het orgel door de Rotselaarse orgelbouwer Leonardus Drijvers. Bij zijn overlijden werd de firma Drijvers overgenomen door Jan-Baptist D'Hondt uit Wolfsdonk. De werklijst van Drijvers vermeldt de bouw van een orgel te Baal voor 1887. Betrof het hier nieuwbouw, vernieuwing, transformatie of herstelling? In zijn boek "L'orgue ancien et moderne" van pater Hilarius Couwenberg uitgegeven in 1887 staat volgende tekst: "Mr.L.Dryvers construisit encore les orgues suivantes: Baal (lez-Aerschot), église paroissiale: grand orgue à deux claviers". Indien het inderdaad nieuwbouw was zal dit orgel maar een relatief korte levensduur kennen, want op 4 juli 1909 besliste de kerkfabriek tot de aankoop van een nieuw orgel. Het oude is volgens het verslag versleten en voldoet niet meer aan de eisen

van de tijd, zeker voor wat de samenzang in de kerk betreft.

Men stelde voor de kostprijs van het nieuwe orgel te dekken met de verkoop van het oude orgel en met giften van de parochianen. Het nieuw orgel zal geleverd worden door de eveneens uit Rotselaar afkomstige orgelmakers Hubert Van de Loo en zoon.

Bron: Jan Van Dyck, 100 jaar Kerk

		SITE ID		16 BAW	Kadaster	Div. 1ste	Sec. C	N° 405B	bouwheer/propriétaire	handtekening/signature
					Lambertcode	X: 176 995	Y: 187 338		Proximus	
					Koning Albert II-iaan 27 B 1030 Brussel					
					service provider					
					handtekening/signature					
					tec nv					
					Excelsiorlaan 35					
					1930 Zaventem					
					ontwerper/designer					
					handtekening/signature					
					PTMengineering bvba					
					Pleispark 49					
					9051 Sint-Denijs-Westrem					
					tel: +32 485 049 415					

1				12.02.2015	M2	Y	AVS
n°	date	REV.	DWG				
AANZICHT							
<i>bestaande toestand</i>							
1/200							

ST-ANNAKERK
MOORSEMSESTRAAT
3128 BAAL

pagina 8

Kerkinterieur

Het ganse kerkinterieur werd in de loop van 2022 geïnventariseerd door Parcum. De gans inboedel werd beschreven in een 647 bladzijden tellende bundel. Van alle voorwerpen werd een gedetailleerde beschrijving gegeven en van elk voorwerp werd een foto genomen.

Ook vermelden we nog dat door Monumentenwacht Vlaams Brabant op 9 september 2015 een interieurinspectie werd uitgevoerd. Dat verslag van hun onderzoek kan eveneens worden beschouwd als een inventarisatie van de inboedel van de kerk (evenwel een summure). Op basis van hun aanbevelingen werden nadien enkele ingrepen gedaan ter conservatie van het roerend erfgoed van onze kerk.

Hierna volgt een bondige beschrijving van het kerkinterieur die door Jan Van Dyck werd opgenomen in de brochure die hij samenstelde in 1994 ter gelegenheid van 100 jaar kerk.

Hierbij gaat de auteur als volgt te werk: bij het binnenkomen van de kerk langs rechts naar voor en zo verder langs het koor en dan langs de andere gang terug naar achteren. Nadien komt dan de predikstoel om te eindigen bij het nieuwe hoofdaltaar en het nieuwe orgel.

1. Kruisweg

Op 3 december 1895 werden de lichttekeningen van deze kruisweg goedgekeurd door het Aartsbisschoppelijk Comité voor Monumenten. De makers van deze kruisweg zijn de gebroeders De Beule uit Gent. Oorspronkelijk waren de voorgestelde figuren en taferelen gekleurd, maar bij de grote kerkschildering van 1955 werden alle statieën beige geschilderd.

2. Beeld Heilige Antonius van Padua

Hij is de patroon van de bakkers, steenbakkers, verliefden en van de vrouwen. Hij wordt vooral aanroepen bij het zoeken naar verloren voorwerpen. Hij wordt voorgesteld in Franciscanerpij, kind Jezus, lelietak, boek, en ezel.

3. Beeld Heilige Cornelius

Vroeger bestond er in onze parochie het "Broederschap van de H. Cornelius" en kwamen er veel mensen op bedevaart naar deze kerk om er de hulp van de H. Cornelius in te roepen tegen stuipen, jichtigheden, vallende ziekte, en ziekten van het vee. Dit plaasteren beeld stond toen achteraan in de kerk en was omgegeven van ex-voto's, daar opgehangen door mensen uit dankbaarheid voor verkregen gunsten.

4. Biechtstoel

Neogotische biechtstoel in eik. Waarschijnlijk in 1894 gemaakt door Paul Roemart uit Leuven (beeldhouwer en meubelmaker). Het linkse beeld is Maria Magdalena en het rechterbeeld stelt de Heilige Augustinus voor.

5. Beeld Heilige Barbara

Zij is patrones van de mijnwerkers, brandweermannen, kanonniërs, ontmijners en alle gevaarlijke beroepen. Het plaasteren beeld werd begin 1885 gewijd en in de kerk geplaatst.

6. Glasraam Heilige Joannes Berchmans

De maker ervan is onbekend. De schenker is Eerwaarde Heer Josephus Maria Alfonsus Mellaerts, onderpastoor in Baal van 1886 tot 1893.

7. Doopvont

Is gemaakt uit zwart marmer en draagt een koperen deksel. Hierop staat de volgende tekst: "Maria Anastasia Fasbinder 1846". Waarschijnlijk was bij de doop van hun dochter de nieuwe doopkapel nog zonder doopvont aangezien in 1844-45 de oude doopvont was weggebroken voor de vergroting van de kerk. Daar de familie Fasbinder zeer gefortuneerd was hebben zij bij de doop van hun dochter de belofte gedaan een nieuwe doopvont aan de kerk te schenken.

8. Zijaltaar

Gemaakt in Franse steen in 1894 door Paul Roemart uit Leuven. Dit altaar was toegewijd aan de Heilige Anna, maar door het hier installeren van een nieuwe doopkapel werd het helemaal verbouwd.

9. Koorgestoelte

Gemaakt in eik waarschijnlijk door voornoemde Paul Roemart uit Leuven. Is voorzien van vier zit- en knielplaatsen. Het geheel is versierd met houtsnijwerk. Links bevindt zich het beeld van de Heilige Catharina van Alexandrië. Zij is de patrones van maagden, theologen en alle beroepen die met een rad te maken hebben zoals: wevers, scharenslijpers, molenaars, wagenmakers, pottenbakkers en haarkapsters. Zij wordt voorgesteld in rijk gewaad met kroon en gebroken rad, zwaard en martelarenpalm. Aan de rechterkant van het koorgestoelte bevindt zich de Heilige Cornelius.

10. Glasraam Heilige Joachim

Joachim was de vader van Maria en de echtgenoot van de Heilige Anna. Dit raam werd geschonken door pastoor Caytan. De maker is onbekend.

11. Glasraam Sint-Jozef

Sint-Jozef wordt hier voorgesteld met zijn schrijnwerkerszaag en een lelietak. Dit glasraam werd eveneens geschonken door pastoor Caytan. De maker ervan is onbekend.

12. Hoofdaltaar

Gemaakt in witte Franse steen door beeldhouwer Paul Roemart uit Leuven. Het werd geplaatst bij het bouwen van de kerk in 1894 en is overkoepeld door een eikenhouten ciborium, rustend op vier pilaren. Op de hoeken van dit baldakijn of ciborium zitten bazuin spelende engelen. Helemaal van boven staat een pelikaan afgebeeld die zich de borst openprijkt. Op het altaar zelf zijn in halfverheven beeldhouwwerk de vier evangelisten (Marcus met leeuw, Joannes met arend, Matheus met engel en Lucas met stier) afgebeeld. In het midden bevindt zich het tabernakel met vergulde deur met daarop een afbeelding van het Lam Gods. Boven het tabernakel staat een houten kruisbeeld omgeven door vergulde druivelaars met daarop een zilveren Christus. Het altaarblad rust op vier marmeren zuilen met akanthuskapiteel.

13. Groot rond glasraam

Bevindt zich boven het hoofdaltaar met een afbeelding van het Heilig Hart en de symbolen Alpha en Omega d.w.z. Christus is het begin en het einde. Het geheel is versierd met bloemmotieven omlijst met betonnen sierwerk. Ook hiervan is de maker niet gekend.

14. Koorgestoelte

Vormt een geheel met het koorgestoelte aan de overkant. Enkel de beelden op de hoeken verschillen. Rechts bevindt zich het beeld van de Heilige Petrus, de stichter van de kerk in Antiochië. Hij werd de eerste Paus.

Hij is patroon van de vissers, schippers en sleutelmakers. Gewoonlijk wordt hij afgebeeld in apostelgewaad, kale plek op de kruin van zijn hoofd, boek, haan, sleutels en tranen op het aangezicht. Soms voorgesteld als paus.

Links van het koorgestoelte zien we het beeld van Sint-Rochus. Hij wordt aanroepen tegen de pest en alle besmettelijke ziekten bij mens en dier. Hij is ook patroon van de rokers. Hij wordt voorgesteld in pelgrimskledij, staf met drinkbuidel, pestbuil op het been en een hond met brood in zijn mond.

15. Glasraam Heilige Maria

Dit glasraam werd eveneens geschonken door pastoor Caytan. De maker ervan is onbekend.

16. Glasraam Heilige Anna

Patrones van onze parochie. Zij is de patrones van de huismoeders, weduwen, naaisters en dienstmeisjes. Men stelt haar voor met de jeugdige Maria (soms Jezus op de arm), druiventros en onderwijsrol of boek.

Dit glasraam werd geschonken door Frederika Michiels, bijgenaamd grote Frederika.

17. Zijaltaar

Zelfde maker als de vorige twee altaren. Gemaakt in 1894 uit Franse steen en voorheen toegewijd aan O.L.V. van Lourdes, thans toegewijd aan de Heilige Anna.

18. Glasraam Heilige Cornelius

Glasraam geschonken door pastoor Caytan bij de bouw van de kerk in 1894. Levensbeschrijving Heilige Cornelis zie onder nr.3.

19. Beeld Heilige Jozef

Plaasteren beeld met de gewone Jozef voorstelling.

20. Beeld Heilige Maria Moeder van de Hoop

Dit nieuwe beeld uit eik werd hier in 1986 bij de restauratie van het kerkgebouw geplaatst.

21. Beeld Heilige Theresia van Lisieux

Plaasteren beeld van de Heilige Theresia van Lisieux of van het kindje Jezus.

22. Groot Kruisbeeld

Dit kruis heeft een houten ondergrond waarop plaaster is gezet.

23. Biechtstoel

Is het evenbeeld van de andere biechtstoel, zelfde neogotische stijl en zelfde maker. Enkel de beelden op de hoeken verschillen. Rechts staat het beeld van de Heilige Petrus, eerste Paus. Links bevindt zich het beeld van de heilige Paulus.

Hij is de patroon van de mandenmakers, zeilmakers, wevers en theologen. Wordt voorgesteld in apostelgewaad, boek, zwaard en weelderige baard.

24. Gedenksteen

Deze gedenksteen werd in de muur van de hoofdingang geplaatst ter herinnering van de bouw van deze kerk en uit dankbaarheid voor pastoor Caytan.

25. Preekstoel

Is het belangrijkste en oudste kerkmeubel uit onze kerk. Het betreft een eiken kunstvoorwerp in barokstijl. Het klankbord vermeldt als bouwjaar 1634. Het hoofdpaneel, gans boven waarop de hemel of het klankbord steunt, stelt de Heilige Man Job voor. Daardoor weten we dat deze preekstoel oorspronkelijk afkomstig is uit de kerk van Wezemaal, waar de Heilige Man Job sinds mensenheugenis vereerd wordt. De kuip is versierd met afbeeldingen van de vier evangelisten. Beginnende rechts van de toegangsdeur tot de preekstoel wordt Lucas afgebeeld met een rund of stier. Hij was geneesheer en vriend van Paulus. Lucas is de patroon van de geneesheren en schilders. Op het volgende paneel staat Marcus met bijhorende leeuw. Hij is de patroon van de notarissen en secretarissen. Daarna komt Mattheus.

Deze heeft als attribuut een engel. In het frontpaneel staat de kruis dragende Christus. Dan volgt Joannes. Hij wordt voorgesteld met arend, boek met schrijfpen en kelk met slangentje erboven. Hij is de zoon van Zebedeus en Salome en was de lievelingsleerling van Christus. Apostel Jacobus was zijn broer. Hij is de patroon van de vriendschap en wordt aanroepen tegen brandwonden en vergiftigingen. Zuiltjes versierd met bloemenslingers scheiden de panelen van elkaar. Zes kariatiden, dit zijn vrouwenfiguren als schoorzuilen, dragen of steunen het geheel. Onder elke kariatide vinden we de afbeelding een demonisch boos kijkend wezen. Misschien stellen het trollen of kobolden voor uit de oud-Germaanse godenwereld? Zes leeuwen houden de wacht aan de voet van de preekstoel. Boven op het klankbord bevindt zich een duif omgeven door een stralenkrans, symbool van de Heilige Geest. Al het andere houtsnijwerk is keurig en professioneel uitgevoerd en maken van deze preekstoel een van de mooiste kerkmeubelen uit de streek. Zeker zijn we niet, maar we vermoeden dat pastoor Caytan hem in 1895 van Wezemaal naar zijn nieuwe kerk in Baal heeft gehaald.

26. Nieuw hoofdaltaar

Werd vervaardigd uit verschillende panelen van de vroegere neogotische uit 1894 daterende communiebank. Het middenpaneel stelt het Lam Gods voor. De bijhorende lezenaar is eveneens uit twee panelen van zelfde communiebank gemaakt. Het bovenste paneel stelt een pelikaan voor, het onderste de ark des verbonds.

27. Nieuw orgel

In 2014 werd in de kerk een nieuw orgel geplaatst.

Er werd gekozen voor een Mixtuur-orgel. Het was het allereerste Mixtuur-orgel in een Belgische kerk.

De Mixtuur Fortissimo-speeltafel beschikt over niet minder dan 80 registerschakelaars (type domino) die een eenvoudige registratie toelaten. Als basissamplesets werd gekozen voor de Cavallé-Coll van Caen en voor het Müller-orgel van Haarlem. Met het handige touchscreen boven de klavieren kan eenvoudig een sampleset geselecteerd worden, en worden alle functies als transposer, stemmingen, toonhoogte, ... bediend.

Op het doksaal bevindt zich het hoogwaardige versterkingssysteem van 8 kanalen + baskanaal, aangestuurd door 25 versterkers en 4 Mixtuur DSP-units.

(Bron: Jan Van Dyck, brochure 100 jaar kerk)

Tot slot nog vermelden dat aan de Sint-Annakerk de gedenkstenen werden angebracht voor de gesneuvelden van de deelgemeente Baal tijdens de wereldoorlogen van 1914-1918 en 1940-1945.

2. Architecturale mogelijkheden

De grootte, opdeling en inrichting van het kerkgebouw en zijn nevenruimte

De kerk vormt één grote ruimte waar er een afscheiding mogelijk is van de ruimte (compartimentering). Voor grote diensten of activiteiten dient het wel een geheel te vormen.

De kerk heeft een lengte van 41 meter en is ongeveer 20 meter breed. De kerktoren heeft een hoogte van 43 meter (kruis niet meegerekend). Het perceel waarop de kerk gebouwd werd heeft een oppervlakte van 1130 m² (volgens kadaster).

De uitbreidingsmogelijkheden en mogelijkheid om ruimtes af te splitsen.

De kerk zou kunnen opgedeeld worden in aparte compartimenten. Langs de kant van de parochiezaal en langs de kant van de Moorsemsestraat kunnen in- en uitgangen worden gemaakt. Dat zou wel afbreuk doen aan het historisch geheel van het gebouw.

Aanbouw is niet mogelijk gezien men begrensd wordt door de straat, de parochiezaal en appartementen.

Aanwezige voorzieningen

De verwarming is op basis van gas achteraan in de kerk en een blazer zorgt ervoor dat de warme lucht in het ganse gebouw verspreid wordt.

Sanitaire voorzieningen zijn niet aanwezig. Bij kerkdiensten wordt gebruik gemaakt van het sanitair van de parochiezaal

Keuken is niet aanwezig

Waterleiding is aanwezig (het is wel een aftakking van de parochiezaal)

In 2017 werd een nieuwe geluidsinstallatie aangekocht en werd tevens 2 reuzeschermen geplaatst die via computer kunnen bediend worden.

Computer is aanwezig en er is een internetaansluiting.

toegankelijkheid

De trappen aan de zijingang zijn voorzien van leuning.
Via de zijingang is de kerk toegankelijk voor rolstoelgebruikers.

Aanwezigheid parking

Thans zijn er rond de kerk zijn slechts 8 parkeerplaatsen, waarvan één voorbehouden voor mindervaliden.
Op loopafstand zijn er 3 parkings en in de Pastoriestraat zijn er eveneens een aantal parkeerplaatsen. Een uitbreiding van parkeerruimtes rond de kerk is niet mogelijk.

3. Bouwfysische toestand

De actuele bouwfysische toestand van de kerk is in orde.

De laatste jaren werden de volgende grote werken aan de kerk uitgevoerd:

- 2015: restauratie van de toren met inbegrip van een volledig nieuw dak
- 2018: vernieuwing dak boven de sacristie (plat dak)
- 2019: vernieuwing dak boven de sacristie (punftak)
- 2020-2021: restauratie van het kerkgebouw met de plaatsing van een volledig nieuw dak op het schip.

Door Monumentenwacht Vlaams Brabant werd op datum van 26 januari 2022 een inspectie uitgevoerd ten einde enerzijds een beoordeling te geven van de uitgevoerde dakwerken en anderzijds van de nog uit te voeren werken.

Op de volgende bladzijden worden de door Monumentenwacht gegeven adviezen opgenomen die gegeven werden na de laatste inspectie.

Voor bepaalde van de daarin vermelde adviezen werd reeds het nodige gedaan om tegemoet te komen aan de adviezen van Monumentenwacht Vlaams Brabant.

Zo werd de zolders gereinigd en werd de verlichting op de zolder in orde gebracht.

We vermelden ook dat met IGO een driejarig contract werd afgesloten voor het kuisen van de dakgoten. Bij het jaarlijks onderhoud controleren zij ook de staat van het dak en doen kleine herstellingen.

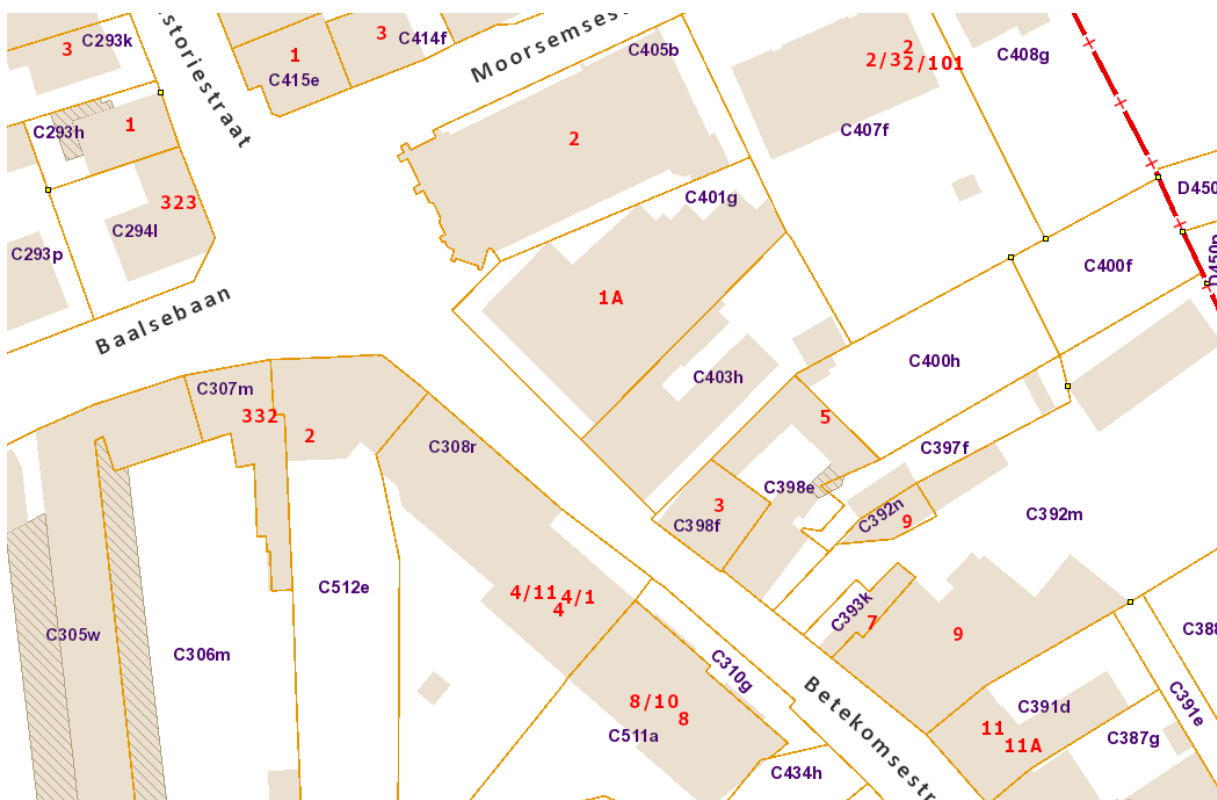
De andere mankementen zullen in de loop van de volgende jaren verder verholpen worden.

Voor het terugdringen van de vogelpopulatie vermelden we dat op het dak en de dakgoten de nodige vogelweringen werden aangebracht.

Tot slot vermelden we nog dat 2 maal per jaar de kerk binnen grondig gepoetst wordt door De Vlaspit uit Scherpenheuvel. Hierna volgt een overzicht van de door Monumentenwacht Vlaams Brabant geformuleerde adviezen na hun laatste controle van de Sint-Annakerk.

 OVERZICHT VAN DE ADVIEZEN 21906-2022-B Sint-Annakerk 3128 BAAL		verkort advies																		
		Code	Gehele object	eenheid	indicatieve hoeveelheid	frequentie	uit te voeren door	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
A2022/01	Reinigen van de zolders.	SOG	1	1x	Beheerder Monumentenploegen	x														
A2022/02	De vogelpopulatie terugdringen.	SOG	1	perm.	Beheerder	x														
A2019/08	Contacteer Monumentenwacht tijdig voor een inspectie.	u	8	4j.	Monumentenwacht															
A2022/03	De asbestproblematiek in het gebouw aanpakken.	n.t.b.	-	1x	Beheerder															
A2022/04	De loden slabben aan de dakkapellen verbeteren/afkitten.	n.t.b.	-	1x	Dakwerker	x														
A2022/05	De aansluitingen tussen de kunststofpanelen en de natuurstenen laten controleren.	n.t.b.	-	1x	Beheerder	x														
A2022/06	De bereikbaarheid en toegankelijkheid van de zalkoten verbeteren.	n.t.b.	-	1x	Dakwerker															
A2022/07	De dakbedekking regelmatig nakijken. Laat uitgeschoven leien tijdig herstellen.	n.t.b.	-	j.	Dakwerker Monumentenploegen Monumentenwacht															
A2019/03	De goten en regenwaterafvoeren minstens éénmaal per jaar én na een hevige storm of regenbui leegmaken.	n.t.b.	-	j.	Beheerder Monumentenploegen Onderhoudploeg	x														
A2019/11	Afschot van de (nieuw) geplaatste goot verbeteren.	m	4	1x	Dakwerker	x														
A2022/08	Draagstructuur en overspanning Alle muurankers controleren en herstellen.	n.t.b.	-	1x	Algemene aannemer															
A2022/09	Lozittende natuurstenen in de plint opnieuw vastzetten.	SOG	1	1x	Aannemer voegwerken															
A2019/06	Alle ijzeren onderdelen van het gebouw regelmatig reinigen en schilderen (eventueel vooraf ontroesten).	n.t.b.	-	5j.	Schilder															
A2022/10	Bij herstel van voegwerk is het aangewezen om een aangepaste compatibele voegmortel te gebruiken.	m²	1	perm.	Aannemer voegwerken															
A2022/11	De ijzerandsteen plaatselijk herstellen.	n.t.b.	-	1x	Restauratie-aannemer Specialist															

4. Situering in de ruimtelijke omgeving

Plaats van de kerk in het dorp:

De kerk grenst noord aan de Moorsemsestraat, zuid aan de Betekomsestraat. Ten oosten werd een appartement gebouwd en ten westen bevindt zich de parochiezaal.

Tegenover de kerk vinden we de Sint-Annaschool (Baalsebaan). Verder zijn er tegenover de kerk enkele nieuwbouwapartementen.

Bereikbaarheid met het openbaar vervoer:

De lijn heeft een bushalte aan de sporthal. Deze verbinding is echter niet dienstig om de grote meerderheid van de Baalse bevolking naar de kerk te brengen.

Nabijheid andere kerken:

De kerken van de zone Damiaan zijn op volgende afstanden gelegen van de Sint-Annakerk: Tremelo centrum op 3,5 km, Tremelo Ninde op 6 km, Betekom op 3 km en Begijnendijk op 4 km.

5. Actuele functie en actueel gebruik

Gebruik voor de eredienst.

Er is elke zaterdag een liturgische viering om 19 uur met een 30 à 40 kerkgangers, waarvan de leeftijd gemiddeld boven de 60 jaar schommelt.

In de kerk worden er dopen toegediend en voor 2024 noteerde we er 26. Huwelijken werden er in 2024 niet genoteerd en de voorgaande jaren was dat ook zeer miniem.

Het aantal begrafenissen is ook sterk terug gelopen en voor het jaar 2024 waren het er slechts 9. We merken dat er een trend is om de uitvaarten te houden in een intiemere kring in de aula's van de begrafenisondernemers.

Daarnaast worden er ook schoolvieringen gehouden, zijn er eerste communievieringen en vormselvieringen. Ook is er een gebedsgroep actief die elke eerste dinsdag van de maand samenkomt in de kerk.

Buiten de wekelijkse zondagsvieringen is de kerk niet toegankelijk.

Gebruik buiten de eredienst.

De Sint-Annakerk heeft een goede akoestiek en leent zich dan ook uitstekend voor het organiseren van concerten. Daarop zal in de toekomst worden ingezet. In de gemeente Tremelo heeft men geen cultureel centrum.

Vandaag is het alléén het koor Sint-Anna buiten de muren die er regelmatig zangrepetities houdt. Tevens waren er de voorbije maanden concerten van Sonora en de Sint-Annaschool.

Tot slot nog vermelden dat op de kerktoren er een zendinstallatie staat van zowel Telenet als Proximus. Ook de gemeente Tremelo heeft er een antenne staan, die gebruikt wordt voor de communicatie van de gemeentelijke diensten.

Voorzieningen in de kerk en geschiktheid voor niet-liturgische activiteiten.

Er is zitgelegenheid voor een 375-tal personen, uitbreidbaar met ongeveer 50 in de kerk beschikbare reservestoelen. Voor grote plechtigheden kan eventueel het aantal zitplaatsen nog worden uitgebreid.

Voor elektriciteit kan een beroep gedaan worden op de gewone voorzieningen, maar er is ook een aansluiting mogelijke voor drijfkracht. De lampen in de kerk worden individueel aangestoken hetgeen voor concerten van nut is. Het koor van de kerk wordt extra belicht met enkele schijnwerpers. Eind 2022 werden alle lichtarmaturen in de kerk vervangen door ledlampen hetgeen zorgt voor een enorme besparing op elektriciteit.

7. Visie op de toekomst en plan van aanpak

Toekomstige functie:

a. Kerk met nevenbestemmingen.

1/ Gebruik voor de eredienst

- Wekelijkse eucharistieviering of gebedsdienst
- Doopsels, huwelijken en begrafenissen
- Eerste communie en vormsel
- Schoolvieringen

2/ Gebruik buiten de eredienst

- Vormselcatechese
- Concerten
- Filmvoorstellingen
- Tentoonstellingen
- Lezingen

b. Plan van aanpak.

De pastorale taken worden opgevolgd door het parochiaal team, de zoneploeg van de zone Damiaan en de kerkfabriek.

Met de gemeente en in het bijzonder met de toeristische dienst dient deze kerk een plaats te krijgen in de aan te bieden toeristische bezoeken.

c. Toekomstige geplande ingrepen en voorziene budget.

In de voorbije jaren werden er diverse ingrijpende werken uitgevoerd aan de kerk:

- 2014-2015: restauratie van de toren
- 2016: vochtbestrijding van de binnenmuren en gedeeltelijke herschildering van de muren die geïnjecteerd werden
- 2017-2018: plaatsing van een nieuwe geluidinstallatie en grote TV - schermen
- 2018: vernieuwing dak sacristie
- 2021-2022: vernieuwing van het dak van het schip van de kerk (vernieuwing leien en waterafvoer) en de lage daken. Aanpassing van de trappen naar het schip van de kerk. Tevens werden de dakgoten geschilderd. Aanpassing van de bliksemafleider. Aanbrengen van vogelwering op de daken.
- 2022: opkuis zolders van de toren en de sacristie
- 2022: vernieuwing van de lichtarmaturen in de kerk. Werden vervangen door led -lampen.
- Ook nog vermelden dat:
 - 1/ er een nieuw elektronisch orgel geplaatst werd dat weinig of geen onderhoud vraagt. Voorheen werd jaarlijks ongeveer € 4.000 uitgeven aan onderhoud van het orgel.
 - 2/ al het koper van de kerk werd in de voorbije jaren professioneel gereinigd, gepolierd en hersteld waar nodig.

In 2023 werd een gedeeltelijke herschildering van het interieur van de kerk uitgevoerd..

Er werden ook langlopende contracten afgesloten voor:

- 1/ het jaarlijks reinigen van de dakgoten
- 2/ het kuisen van de kerk

Naast de kerk beschikken we over een zaal 'Ons parochiehuis' die de hoeksteen is voor het verenigingsleven in de parochie (dorp/gemeente). Gezien de aanwezige infrastructuur in de zaal wordt deze intensief gebruikt door onze verenigingen maar ook door personen van buiten ons dorp. Door de bekomen huuropbrengsten van de zaal komen er ook middelen om de werking van de parochie te financieren.

Het sanitair van de zaal wordt eveneens opengesteld voor de kerkgangers tijdens de erediensten en de andere activiteiten die doorgaan in de kerk.

Tot slot ook nog vermelden dat de zaal werd opgenomen in het door de gemeente uitgewerkte noodplan als opvangcentrum in geval van rampen. Aan de bestaande zaal zijn er niet direct investering in het vooruitzicht gesteld. Wel zijn plannen in opmaak om de zaal nog verder uit te bouwen zodat er kan gedacht worden aan de openstelling van de zaal voor de inrichting van een sociaal restaurant.

Gezien de ligging van de kerk met zaal zou het ook kunnen dienen (of ingericht) worden als een uitvalsbasis voor fietsers en wandelaars die één van de routes doen in het Hageland.

d. Noodzakelijke exploitatietoelagen voor verder gebruik.

De parochie Sint-Anna heeft in het verleden geen nood gehad aan een exploitatietoelage. Verwacht wordt dat in het volgende meerjarenplan 2026-2031 er eveneens geen zal dienen te worden aangevraagd.

Investeringen - buiten de uitbreiding van de zaal - waarvoor de gemeente niet kan tussenkomen worden er geen werken voorzien in de komende jaren.

HEILIGE DAMIAAN VAN MOLOKAI NINDE

1. Identificatie

Naam van de kerk	Heilige Damiaan van Molokai
Parochie	Ninde Tremelo
Adres	Pater Damiaanstraat 35, 3120 Tremelo
Eigenaar	de kerkfabriek Heilige Damiaan van Molokai
Bestemming gewestplan	Woongebied. Tremelo, 1 ^{ste} afdeling/Tremelo/nummer B/h/2

Ontstaan en groei

In de jaren 1946-1948 werd het klooster van de paters der H.Harten van Jezus en Maria (in de volksmond beter gekend als de Picpussen) na een brand heropgebouwd volgens de plannen van de Leuvense architect Victor Broos. De nieuwe kapel bleef onafgewerkt tot 1954. Op 9 juli van dat jaar werd ze door Mgr. Paul Schoenmaekers, hulpbisschop van Mechelen, ingewijd. Vanaf 1970 is ze als parochiekerk van Ninde in gebruik genomen. Toen het klooster verkocht werd aan Dr. Van Drogenbroeck als psychogeriatrisch centrum, heeft de kerkfabriek de kerk en enkele aanpalende ruimtes zoals de daaronder gelegen kapittelzaal (nu parochiezaal!) en de pastorie aangekocht. Vanaf 5 juni 1995 werd de kerk toegewijd aan De Zalige Damiaan De Veuster. En dan was er op 11 oktober 2009 de heiligverklaring van Damiaan. Weer drong zich een naamsverandering voor de parochie op. De betekening van de officiële naamswijziging 'Heilige Damiaan van

Molokāi ' gebeurde op 25 februari 2010 door Geert Bourgeois, Vlaams minister van Bestuurszaken.

Inplanting

De kerk van de Heilige Damiaan van Molokāi ligt in het uiterste westen van de gemeente Tremelo. De kerk wordt omgegeven door het Woonzorgcentrum Damiaan, Huize De Veuster, het geboortehuis van Pater Damiaan en het Damiaanmuseum.

Bescherming

Geïntariseerd als waardevol gebouw – goedkeuring provincie op 10 september 2024..

2. Beschrijving

Beschrijving kerkgebouw en meubilair

Geschiedenis van het kerkgebouw in Ninde Tremelo.

Aan de ingang van de kerk nodigt Damiaan je uit om hier binnen te komen. 16 jaar lang deed hij dat ook in de St. Philomenakerk van Kalawao/ Molokāi. Vandaag inspireert hij ons nog steeds!

In totaal kennen we elf historische foto's van hem. De parochie koos er voor om een jonge, dynamische Damiaan te tonen, die vol vuur zich inzet voor zijn mensen op Molokāi.

'Copyright Hawaii State Archives'

De foto waar je voor staat, kennen we als 'Damiaan op 33-jarige leeftijd bij zijn vertrek naar Molokāi'. Het glasnegatief is bewaard in de *Hawaii State Archives*. In hun inventaris wordt het gedateerd in 1873. Na vergelijking met glasnegatieven van foto's van patiënten die fotograaf Henry L. Chase in juni 1878 maakte (bij een bezoek van de Gezondheidsraad aan de leprakolonie van Molokāi) is de foto wellicht 5 jaar later genomen en zou Damiaan hier 38 jaar zijn.

De oudste vermelding van de foto die we tot nu toe met zekerheid kennen, dateert uit 1880 toen Damiaan hem opstuurde naar zijn ouders. Hij schrijft er het volgende bij :

'Ik hier in send u mijn portrait bij het welke gij zien kunt dat ik nog altijd zoo wat den zelve dikken Jef blijf. Mijne gezondheid is nog uitmuntend wel, en noeit heb ik reden gehad te klagen over den staet de goddelijke voorzieningheid mij beschikt heeft.' (Brief Damiaan aan zijn ouders , 31 januari 1880).

Merk op dat in dat jaar Damiaan al serieus wat van zijn moedertaal verleerd had?!

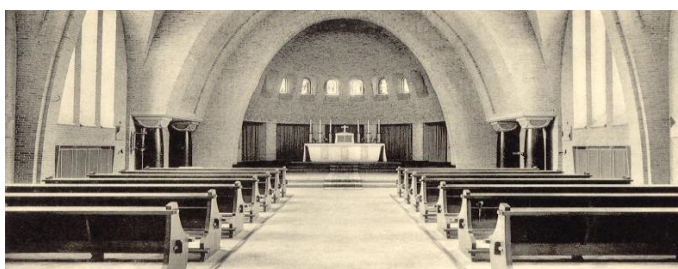
In de inkomhal tref je nog twee portretten aan: een door lepra zwaar aangetaste Damiaan uit 1889, enkele weken voor zijn overlijden en een foto van de heilige Moeder Marianne Cope, die het levenswerk van Damiaan verder zette.

Geschiedenis van een jonge kerk

Het picpusklooster in Ninde anno 1950

Het feit dat onze parochiekerk de Heilige Damiaan als patroon heeft en gelegen is naast zijn geboortehuis maakt dat zij voor velen ook een bezinnende waarde heeft.

Onze kerk is eenbeukig tranceptloos uitgevoerd in façadesteen en biedt plaats aan 250 gelovigen.

Binnenzicht van de kerk net voor de inwijding in 1954.

De plannen voor de kerk werden getekend door Victor Broos.

Victor Broos werd op 8 december 1908 in Leuven geboren als jongste zoon van een slagersfamilie. Hij behaalde in 1932 zijn architectuurdiploma aan het Sint-Lukasinstituut in Schaarbeek. In 1936 kreeg de jonge architect opdracht de crypte voor Pater Damiaan te ontwerpen in de Sint-Antoniuskapel in Leuven. Deze kleine opdracht introduceerde Broos in het katholieke milieu, niet onbelangrijk voor zijn verdere carrière. Met de opdracht voor de bouw van het klooster van de missionarissen van het Heilig Hart aan de Erasme Ruelensvest in Leuven, kreeg hij één jaar later al de kans te bewijzen ook grotere complexen aan te kunnen. Na de Tweede Wereldoorlog bouwde hij kloosters, scholen en rusthuizen voor de picpussen, de annunciaten, de salesianen en de conventuelen, vooral geconcentreerd in en rond Leuven. Tot zijn belangrijkste realisaties uit deze periode behoren het Openbaar Entrepot van Leuven, nu cultuurtempel, de Heilige Dominiek Saviokerk in Dilbeek en de Sint-Jozefkerk in de Bogaerdenstraat in Leuven.

Kerkinterieur: Kunst in de kerk van Ninde

Altaar

Het hoofdaltaar in witte Franse steen werd eveneens ontworpen door architect Victor Broos. In het voetstuk staan drie afbeeldingen, die ontworpen en vervaardigd zijn door Jules Menten. Hij vervulde de wens van architect Broos, die geboren was op 8 december, feest van O.-L.-Vrouw Geboorte. Daarom staat in het midden van het voetstuk een Lieve-Vrouwebeeld. Links staat de Heilige Bernadette als schapenhoedster met een lammetje op de armen. Rechts is de Heilige Godelieve uitgebeeld, met in elke hand een kroon: deze van adel en van martelares. Deze heiligen waren de patronessen van Broos' dochters.

Kruisweg

De kruisweg in onze kerk is niet alledaags. Hij is ontworpen door Oscar De Clerck, van 1942 tot 1958 directeur van de Leuvense Academie voor Schone Kunsten, en in arduin gekapt door de Lubbeekse steenhouwer Jules Menten. De 14 staties vertonen telkens slechts één of een paar koppen. De inhoud van elk tafereel wordt krachtig voorgesteld door middel van een symbool als een hamer of een nagel.

Oscar De Clerck (1892, Oostende - 1968, St.-Stevens-Woluwe) begon aanvankelijk zeevaartstudies, maar liet zich al spoedig inschrijven aan de Gentse Academie. Tijdens WO I verbleef hij in Amerika. Hij werd er met verschillende opdrachten belast. Na de oorlog was zijn stijl tot volledige ontwikkeling gekomen. Hij kapte zeer eenvoudige geblokte figuren, op een bijna kubistische manier. Hij had een voorkeur voor monumentale beeldhouwkunst met decoratieve inslag. Hij werd toonaangevend door zijn moderne vormgeving en genoot veel erkenning (vooral decoratie aan officiële gebouwen). Als kunstpedagoog was hij leraar aan de Academie te Leuven, in 1945 werd hij er tot directeur benoemd. Naast beeldhouwwerk maakte hij ook in de architectuur geïntegreerde sculpturen (bas-reliëfs), portretbustes en penningen.

Schilderij 'De Barmhartigheid'

Op het koor neemt het schilderij van Rafael Gorsen (Merksem, ° 18 juni 1942) een belangrijke plaats in. Hij doopte zijn voorstelling van Damiaan 'De Barmhartigheid' (1994). Deze maakt deel uit van een cyclus van 17 schilderijen rond lepra.

De haast onnavolgbare dienstbaarheid van Pater Damiaan (7 taferelen), de inzet van dokter Frans Hemerijckx (3 werken) en Raoul Follereau, stichter van de Werelddag voor melaatsen (2 werken) en

de patiënten zelf (5 doeken) inspireerden de schilder. Het gaf kolenhandelaar Gorsen de mogelijkheid om de diepe ernst van het bestaan en zijn persoonlijke visie op het leven en het lijden kunstzinnig uit te beelden. Hij maakte hiervoor gebruik van donkere kleuren of houtskool. Het werk is expressionistisch.

Uit deze reeks werd ook een werk aan paus Johannes Paulus II geschonken n.a. v. de Zaligverklaring van Pater Damiaan op 4 juni 1995 in Koekelberg.

Beeld Damiaan

Op het hoogkoor bevindt zich het 2 meter grote Damiaanbeeld van Aloïs De Beule. Het beeld stond indertijd in het 'Paviljoen van het Kerkelijk Leven' op de wereldtentoonstelling van Brussel in 1935. Het werd later aangekocht door de paters Picpussen en kreeg een ereplaats in het toenmalige klooster. In 1988 schonk het psycho-geriatrisch centrum Damiaan het aan de parochie.

Aloïs De Beule (1861, Zele – 1935, Gent) was in zijn tijd een veelgevraagd kunstenaar. Hij had iets met wereldtentoonstellingen! Het indrukwekkende bronzen standbeeld 'Ros Beyaert' aan het S.M.A.K. op het Paul de Smet de Naeyerplein in Gent is van zijn hand. Het diende als pronkstuk voor de Gentse expo in 1913. De Beule specialiseerde zich voornamelijk in kerkelijke kunst en het ontwerpen van grafmonumenten. Tegenwoordig is van hem een permanente expo in het Museum Zeels Erfgoed te bewonderen.

Glasramen

Op het koorgedeelte in de absis zijn er tien raampjes aanwezig, waarvan er acht getooid zijn met uitermate stijlvolle glasramen. Ze zijn afkomstig uit de kloosterkerk van de Picpussen in Braine-le-Comte. Halfweg 1905 vestigde het algemene bestuur van de congregatie zich hier in een als tijdelijk ingericht generalaat. De picpussen werden in deze periode dan wel uit Frankrijk verdreven, elders in Europa floreerde de congregatie met nieuwe stichtingen in België, Nederland, Engeland en Spanje. De paters bleven hier tot 1953. Bij hun vertrek – en na verkoop van hun huis aan het werk van Pater Pire – namen zij uit de kapel de glasraampjes

weg, die geïnspireerd waren op de spiritualiteit van de congregatie. Nu tooien ze de parochiekerk van Ninde.

De buitenste twee raampjes aan elke kant geven de vier leeftijden van Jezus weer. Van links naar rechts zie je eerst 'de kindsheid van Jezus': het is het tafereel van Zijn geboorte in Betlehem. Vervolgens krijgen we zijn 'verborgen leven'.

We treffen Jezus in het atelier van St.-Jozef in Nazareth aan. Maria zit er te spinnen. Rechts wordt 'Jezus' openbaar leven' voorgesteld. Hij is op bezoek bij Maria en Martha.

Tenslotte wordt 'Zijn gekruisigd leven' gesuggereerd. Hier merken we Christus op in de Hof van Olijven, met aan zijn voeten de drie slapende apostelen en boven Hem een engel die Hem kracht geeft. Deze vier raampjes zijn elk op hun beurt pareltjes van glaskunst. Een prachtig coloriet werd gebruikt. De glazenier, die spijtig genoeg onbekend is, ging bovendien uiterst gedetailleerd en verfijnd te werk.

De binnenste vier ramen tonen ons vier grote kerkvaders. Weeral van links naar rechts treffen we eerst de H. Dominicus aan, herkenbaar aan de hond met toorts aan zijn voeten. De H. Augustinus draagt een vlammend hart in de hand. Dan is er de H. Pacomius, kluisenaar en eerste wetgever voor religieuzen die in gemeenschap leven. Meest rechts zien we de H. Bernardus van Clervaux.

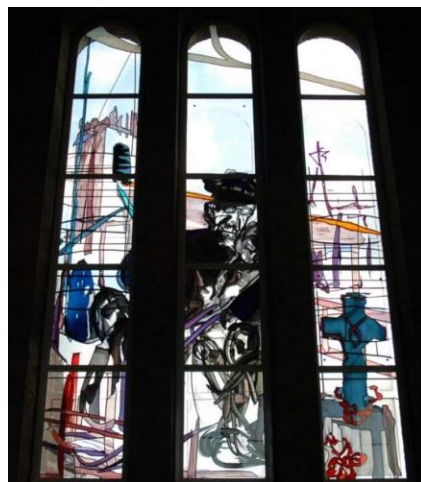
De glasramen illustreren de leefregel van de Paters en Zusters van de HH. Harten van Jezus en Maria. In 1800 stichtte Jozeph Coudrin de congregatie. Hij beoogde met zijn Picpussen de verbinding van actie en contemplatie.

Links en rechts van het altaar tref je eveneens twee raampjes in lood aan. Ze zijn eenvoudiger en moderner van uitzicht.

Ze zijn een private schenking aan de toenmalige pastoor Robert De Smet. Ze stellen de apostelen Petrus en Paulus voor, verwijzend naar de naam van de schenker en diens broer.

Op **zondag 3 januari 2010** om 11.30 uur (enkele maanden na de heiligverklaring van Damiaan en op diens geboortedag) werd een nieuw **Damiaanglasraam** in de parochiekerk van Ninde ingewijd door Etienne Heyse, bisschoppelijk vicaris van Vlaams-Brabant en Mechelen. Het gebrandschilderd raam is van de hand van glazeniers Daniël en Daan Theys naar een ontwerp van Daan Theys (atelier Theys-Miseur/ Holsbeek /2009).

Icoon

In opdracht van pastoor Robert de Smet maakte mevrouw M. Verwimp een icoon die de Zalige Damiaan voorstelt. Het werk werd ingezegend op 4 juni 1995.

Centraal staat Damiaan. In zijn armen houdt hij een lepra-patiënt. Jezus en Maria zijn sterk geprononceerd aanwezig. Het werk is volgens de regels der iconografie vervaardigd.

De icoon wordt op geregelde tijden ten toon gesteld.

Altaarkruis

Na werkzaamheden aan de centrale verwarming n.a.v. Ninde 50 jaar parochie (2015) kwam het oorspronkelijke altaarkruis ten val.

Het kruisbeeld dat nu in de kerk van Ninde staat, is een Christusfiguur in gehamerd koper. Afmetingen: 1,34 x 1,20 m – balk horizontaal: 16 breed en 4,5 dik / balk verticaal: 18 cm breed en 4,5 dik.

Bij de zusters Annuntiaten in Heverlee vond de parochie een kruisbeeld dat qua grootte en stijl voldeed. Na sluiting van hun retraitehuis in Banneux in 2007 kwam het terug naar het moederhuis en werd het in de archiefruimte bewaard. We kregen het in bruikleen.

Dit kruisbeeld is geen doordeweekse voorstelling van de gekruisigde Christus.

De BYZANTIJNSE CHRISTUSFIGUUR van Banneux stelt 'DE GEKLEDE CHRISTUS' voor, getooid met een tuniek en een koningskroon. In dat opzicht plaatst het zich in de traditie van het in de streek gekende romaanse beeld: de Christus van Tancrémont. Je kan het vereren in het heiligdom van de 'Vieux Bon Dieu' langs de weg van Pepinster naar Banneux. Het heiligdom was al lang voor de verschijningen in Banneux met dit cultusobject een plaats van pelgrimage. Het triomfkruis zou dateren uit 830 AD en in oorsprong, naar de gewoonte van de streek, langs de rand van de weg geplaatst zijn geweest.

Het hoofd draagt een koningskroon bezet met groene, rode en paarse steentjes. Christus is afgebeeld met pijpenkrullen. Hij heeft het donkere van Grieken, het langgerekte van een Byzantijnse hoveling. Speciaal zijn de 'open' ogen. Zijn gelaatsuitdrukking is tegelijk rustig en

trionfantelijk. De tuniek is zo bewerkt dat deze een grijsbruine kleur aanneemt die zowel steen als hout nabootst.

Het geheel toont ons een statige Christus, Overwinaar van de dood en Koning van het heelal: de serene en transcendente God-Mens.

Orgel

Op het oksaal bevindt zich het orgel, vervaardigd door de firma Pels uit Lier. Het werd op 1 augustus 1954 ingespeeld door Jos Bruurs, organist te Hoogstraten.

3. Architecturale mogelijkheden

De grootte, opdeling en inrichting van het kerkgebouw en zijn nevenruimte

Het gebouw wordt betreden via een gang waar rechts een ruimte is die voorheen dienst deed als pastorie en tevens is er een toilet. Links vinden we het kerkgebouw. Het eigenlijke kerkgebouw bestaat uit één grote ruimte. Een opdeling van het gebouw is moeilijk te realiseren gezien er slechts één ingang is. Een tweede ingang is moeilijk te verwezenlijken zonder afbreuk te doen aan de kerkruimte.

De uitbreidingsmogelijkheden en mogelijkheid om ruimten af te splitsen.

De structuur van het gebouw leent zich niet voor een opdeling van de kerk, gezien het gebouw slechts beschikt over één ingang en ingangen bij creëren is moeilijk te realiseren.

Er is een beperkte uitbreidingsmogelijkheid gezien er aan het gebouw een pastorie verbonden is en onder de kerk bevindt er zich een ruime zaal. De kerk is wel van binnenuit te betreden via het WZC Damiaan ten behoeve van hun bewoners

Het kerkgebouw wordt verwarmd met radiatoren. De stookinstallatie werd in de loop van 2021-2022 vernieuwd. De verwarming wordt gestookt met gas.

Aanwezige voorzieningen

In de inkomhal die toegang geeft tot de kerk is er een toilet aanwezig en die ruimte kan nog worden uitgebreid.

Keuken is niet aanwezig maar gezien de aanwezigheid van een pastorie is de mogelijkheid er om er een in te richten.

Waterleiding is aanwezig.

De kerk beschikt over een groot scherm dat kan aangestuurd worden met computer.

Toegankelijkheid

Er zijn geen trappen.

Aanwezigheid parking

Er zijn ruime parkeermogelijkheden. Voor de kerk is er een grote parking voor 75 wagens waaronder ook plaatsen voor mindervaliden.en langs de straat zijn er eveneens mogelijkheid om te parkeren. Tevens is er parkeergelegenheid bij het Woonzorgcentrum Damiaan.

4. Bouwfysische toestand

De actuele bouwfysische toestand van de kerk is in orde.

De kerk is, volgens Monumentenwacht Vlaams-Brabant, structureel in orde, maar de dakbedekking is aan vernieuwing toe.

De adviezen van Monumentenwacht Vlaams-Brabant worden op de volgende pagina weergegeven.

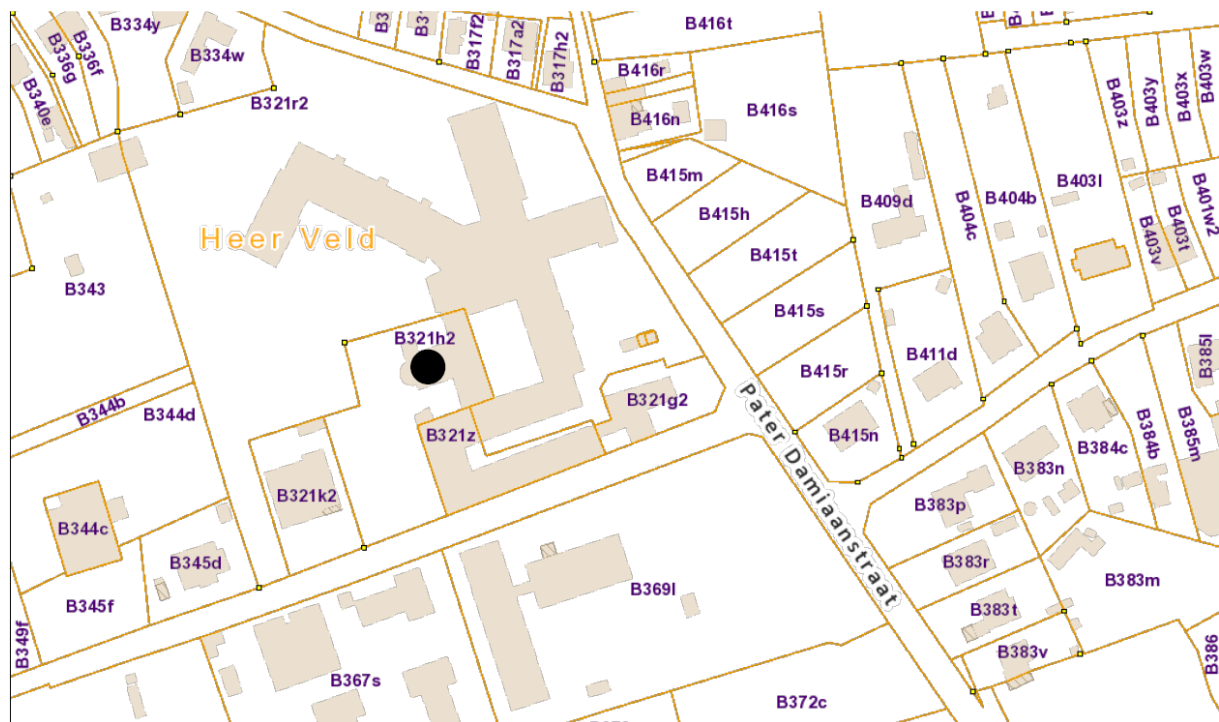
code	rubriek element materiaal verkort advies	eenheid	indicatieve hoeveelheid	frequentie	uit te voeren door	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	
Draagstructuur en overspanning																			
A2025/14	Herstel plaatselijk het betonrot.	n.t.b.	-	1x	Algemene aannemer		x	x											
A2025/15	Herstel de voegen en het metselwerk in de basis van de dakruiter.	n.t.b.	-	1x	Aannemer voegverfien Dakwerker		x	x											
A2025/16	Het schouderstuk herstellen, de dekstenen herleggen. De voegen herstellen met een compatibele mortel.	SOG	1	1x	Algemene aannemer Restaurant-aannemer		x	x	x										
Schrijfwerk en beglazing																			
A2025/17	Herstel/vervang het houten raam.	st	1	1x	Schrijfwerker	x													
A2025/18	Herstel het ijzeren buitenschrijfwerk.	n.t.b.	-	1x	Monumentenploegen Smid	x													
A2025/19	Onderhoud en schilder de ijzeren buitenelementen	n.t.b.	-	7j.	Monumentenploegen Schilder		x	x	x					x	x	x			
Afwerking en inrichting																			
A2025/20	Het plafond van de parochiezaal plaatselijk herstellen.	n.t.b.	-	1x	Aannemer pleisterwerken						x								
Technische installatie																			
A2025/21	Zorg voor inzicht in het energieverbruik van het gebouw.			-	Beheerder Eigenaar														
A2025/22	Controleer de veiligheid van de elektrische installaties.			1x	Aannemer-technicien Erkend controleorganisatie	x													
A2025/23	Plaats een rooster voor de uitlaat van de verwarming.	st	1	1x	Onderhoudstechnicus Algemene aannemer Monumentenploegen	x													
A2025/24	Onderhoud de luikblokken en klokkenstoel regelmatig.			5j.	Specialist		x	x	x					x	x				x
Site en omgeving																			
A2025/25	Herstel het ijzeren hek.	m ²	5	1x	Algemene aannemer Smid	x													
A2025/26	Schoei regelmatig die begroeiing op en rond het gebouw.			1j.	Beheerder Monumentenploegen Onderhoudploeg goen	x													x

n.t.b.: nader te bezien; st: stuk; ur: uur; m²: vierkante meter; mt: kubieke meter; dnr²: vierkante-deelmaker; dnr³: kubieke decimeter; 1x: eenmalig; 2xj: twee maal per jaar; 3j: om de drie jaar; perm: permanent; sog: som over geheel

Hoeveel Monumentenwaard: de informatie voor dit (inspectie)rapport met de grootste zorg samenstelt, zijn de adviezen en aanbevelingen vermeld in dit rapport (ouder indicatief, geheel informatief en niet bindend. Monumentenwaard is niet verantwoordelijk voor fouten of vergissingen en is niet aansprakelijk voor enige directe, indirecte, gevolg- of incidentele schade die voortvloeit uit het gebruik van dit document (art. 8 van de voorwaarden voor dienstverlening).

* OVERZICHT VAN DE ADVIEZEN 2026-2025-B Heilige Damiiaan van Molokai-kerk 3120 TREMELO																			
code	rubriek element materiaal verkort advies	eenheid	indicatieve hoeveelheid	frequentie	uit te voeren door	2026	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	
Gehele object																			
A2025/01	Laat een asbestinventaris of asbestattest opmaken en neem gepaste maatregelen.			1x	Eerkend controleorganisme Specialist			x											
A2025/02	Contacteer Monumentenwacht tijdig voor een bouwkundige inspectie.			5j	Beheerder Eigenaar			x											
A2025/03	Ga na of u recht heeft op een subsidie van het agentschap Binnenlands Bestuur.			-	Beheerder Eigenaar														
Dak																			
A2025/04	Herstel de lekken in de bitumineuze dakbedekking van het plat dak.	n.t.b.	-	1x	Dakwerker	x													
A2025/05	De dakbedekking plaatselijk herstellen in afwachting van renovatie.	m²	2	1x	Dakwerker	x													
A2025/06	Vernieuw de dakbedekking en alle bijbehorende aansluitingen.	SOG	1	1x	Dakwerker	x		x											
A2025/07	De topbekroning schilderen.	st	1	10j	Restaurator Schilder Monumentenploegen	x		x										x	
Dakwaterafvoer																			
A2025/08	Maak goten en daken regelmatig proper, zodat een vlotte regenwaterafvoer gewaarborgd wordt.				Beheerder Eigenaar Onderhoudsploeg	x		x											x
A2025/09	Vernieuw de geotbedekking en afvoeren gelijktijdig met de dakbedekking.				Dakwerker	x		x											
A2025/10	Overweeg het opruimen, hergebruiken en infiltreren van hemelwater.	SOG	1	1x	Beheerder Eigenaar	x		x											
Kopconstructie en zolder																			
A2025/11	Herstel de structurele gebreken aan de kapconstructie.	n.t.b.	-	1x	Dakwerker			x											
A2025/12	Verbetert de bereikbaarheid van de dakruiter en de zolder boven het schip.	n.t.b.	-	1x	Monumentenploegen Timmerman			x											x
A2025/13	Reinig de zolders.			1x	Beheerder Monumentenploegen			x											x

5. Situering in de ruimtelijke omgeving

Plaats van de kerk in de gemeente.

De kerk is gelegen in het uiterste westen van de gemeente (op de grens van de gemeente Rotselaar, Haacht en Keerbergen).

De kerk is omgeven door het Woonzorgcentrum Damiaan en Huize De Veuster. Bovendien grenst het eveneens aan het geboortehuis van Pater Damiaan en het Damiaanmuseum.

De kerk ligt op het kruispunt van verschillende fiets- en wandelroutes in de buurt van de Dijle en de Laak.

Het gehucht Ninde kende de laatste jaren een enorme uitbreiding van residentiële woningen. Dat heeft tot gevolg dat het bewoond wordt door een jonge bevolking.

Bereikbaarheid met het openbaar vervoer

Lijn 26 verbindt Tremelo, Werchter en Haacht en heeft een halte aan het Damiaanmuseum. Richting Mechelen (lijn 26) bevindt er zich een halte op loopafstand aan de kruising van de Pater Damiaanstraat en de Kruisstraat.

Nabijheid andere kerken

De kerken van de zone Damiaan zijn op volgende afstand gelegen van de kerk van de Heilige Damiaan van Molokai: Tremelo centrum 2,5 km, Baal 6 km, Betekom 9 km en Begijnendijk 10 km.

6. Actuele functie en actueel gebruik

Gebruik voor de eredienst

De kerk wordt in hoofdzaak gebruikt voor de eredienst van de parochie Heilige Damiaan van Molokāi. Belangrijk om te vermelden is het feit dat de parochie zich eveneens uitstrekt deels op de gemeente Rotselaar en deels op de gemeente Keerbergen.

Om de veertien dagen is er een misviering om 17u15. Op de andere zaterdagen wordt de kerk opengesteld voor persoonlijk gebed en bezinning.

Het Woonzorgcentrum Damiaan komt om de veertien dagen langs met een deel van haar bewoners voor een eucharistieviering. Deze zeer druk bijgewoonde diensten gaan door op vrijdag om 14 uur.

Dopen, huwelijken en begrafenissen gaan er eveneens door. Daarnaast is er ook jaarlijks een eerste communieviering en ter voorbereiding daarvan zijn er een aantal instapvieringen. De voorbereiding op het vormsel gaat er eveneens door en dat in samenwerking met de parochie van Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand.

We merken eveneens dat bewoners van het Woonzorgcentrum Damiaan er meer en meer voor kiezen om hun uitvaart er te laten doorgaan. Door hun verblijf in het WZC Damiaan (er zijn ongeveer een 400-tal residenten) zijn ze in een nieuwe leefgemeenschap terecht gekomen en willen ze deze mensen dan ook betrekken bij hun uitvaart.

Gebruik buiten de eredienst

Veel bezoekers van het Damiaanmuseum vragen eveneens om een bezoek te brengen aan de kerk.

In de voorbije jaren werden in de kerk concerten georganiseerd, tentoonstellingen en filmvoorstellingen.

De kerk biedt plaats aan een 250-tal personen. Het aantal zitplaatsen is praktisch niet uit te breiden.

7. Visie op de toekomst en plan van aanpak

Toekomstige functie:

Kerk met nevenbestemmingen.

- Gebruik voor de eredienst
 - Wekelijkse eucharistieviering of gebedsdienst
 - Eucharistieviering (veertiendaags) voor de bewoners van het Woonzorgcentrum Damiaan
 - Vieringen voor groepen die het Damiaanmuseum bezoeken
 - Doopsels, huwelijken en begrafenissen
- Gebruik buiten de eredienst
 - Vormselcatechese
 - Concerten
 - Filmvoorstellingen
 - Tentoonstellingen
 - Lezingen

Plan van aanpak.

De pastorale taken worden opgevolgd door het parochiaal team de zonenploeg Begijnendijk-Tremelo.

Met de gemeente en in het bijzonder met de toeristische dienst dient deze kerk een plaats te krijgen in de aan te bieden toeristische bezoeken.

Toekomstige geplande ingrepen en voorziene budget.

De kerk van de Heilige Damiaan van Molokai heeft alles in zich om én een plaats van ontmoeting én tegelijk een stilteplek te zijn.

De architectuur van de kerk, voordien de kloosterkapel van de paters Picpussen, zorgt voor een 'geborg' ruimte.

De mobiele residenten van het WZC Damiaan lopen er graag in en uit om even de stilte op te zoeken en een kaarsje te branden bij pater Damiaan. Ook de bezoekers van het woonzorgcentrum weten de weg naar de kerk te vinden. Maar ook de vele wandelaars en fietsers die naar de Laakvallei komen afgezakt, kennen de kerk en maken er gebruik van om voor of na hun sportieve prestatie even een bezoek te brengen. Klassen en groepen die het Damiaanmuseum bezoeken, stellen vaak een programma samen waarin naast een gegidst bezoek en een natuurwandeling ook een viering in de kerk wordt opgenomen.

Door haar relatief kleine oppervlakte en de afwezigheid van pilaren vormt men er in deze tijden van laagconjunctuur gemakkelijker kerkgemeenschap. De structuur is uiterst geschikt om met gezinnen op een hedendaagse manier eucharistie te vieren. Altaar en priester zijn hen letterlijk zeer nabij, waardoor een spontane verbondenheid gecreëerd wordt. Eucharistie vieren wordt zo laagdrempeliger en de betrokkenheid is hierdoor groter. De rituelen worden van dichtbij mee gemaakt, de woorddienst (o.a. ondersteund door een groot beeldscherm) wordt begrijpelijker en levensecht.

De kerk wordt door haar intiem karakter vaak gekozen voor doopvieringen en huwelijken.

Het kerkgebouw is bovendien uiterst geschikt om culturele activiteiten te organiseren. Geregeld gaan er filmvoorstellingen, concerten, tentoonstellingen en gespreksavonden door. Zo wordt de kerk een ontmoetingsplaats voor velen – ongeacht de gezindheid - en bindt ze niets van haar spirituele waarde in.

Samen met het Damiaanmuseum, Huize De Veuster, het WZC Damiaan en de parochiezaal vormt de kerk een echte Damiaansite. Een grote ruime parking maakt het geheel zeer toegankelijk. Zo ging er ll. de 11 juli -viering door die de kerk mee in dit feestmoment omvatte. Dat gebeurde even zo tijdens Damiaan Beweegt, het jaarlijks volksfeest waarin de figuur van Damiaan centraal staat.

In de voorbije jaren werden er enkele aanpassingswerken gedaan en werd er een nieuwe stookketel geplaatst op gas. Deze werken werden gefinancierd met eigen middelen van de kerkfabriek.

Onder de kerk is er een parochiezaal hetgeen een hoeksteen is voor het verenigingsleven in de parochie.

Ook belangrijk om melden is dat de kerk en de parochiezaal zouden kunnen gebruikt worden als opvangcentrum indien er zich een noodsituatie zou voordoen in het Woonzorgcentrum Damiaan of Huize De Veuster.

Gezien de ligging van de kerk met zaal zou het ook kunnen dienen (of ingericht) worden als een uitvalsbasis voor fietsers en wandelaars die één van de routes doen langs de Dijle.

Noodzakelijke exploitatietoelagen voor verder gebruik.

De eventuele toelagen werden voorzien in het meerjarenplan 2026-2031, dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de gemeente.

De kerkfabriek heeft ook reeds initiatieven genomen om enerzijds de opbrengsten te verhogen en anderzijds de kosten te drukken.

ONZE LIEVE

VAN

BIJSTAND

TREMELO

1. Identificatie

Naam van de kerk Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand

Parochie Tremelo

Adres Pater Damiaanplein

Eigenaar

Volgens het kadaster de gemeente. De kerk van Tremelo werd net als de pastorie (huidig Gemeentehuis) gebouwd op grond gekocht door de abdij van 't Park. Zij financierden eveneens de gebouwen en het interieur.

Bestemming gewestplan

Woongebied Tremelo, 1ste afdeling/Tremelo nummer C 201 in de dorpskern

Inplanting

Ontstaan en groei

De kerk is centraal in de gemeente gelegen.

De kerk werd in 1781 gebouwd (o.m. met afbraakmateriaal van de kapellen van Ninde, Veldonk en Kruis) op een perceel dat gekocht werd door de Abdij van het Park voor 1200 gulden.

Het is een classicistische kerk (d.w.z. met een strakke architectuur geïnspireerd op de klassieke oudheid zoals de Griekse en Romeinse tempelgevels). De kerk is opgebouwd uit baksteen met zandsteenversiering. Zij heeft de Franse revolutie moeten doorstaan. In 1797 werd de kerk geplunderd: alle waardevolle zaken werden verkocht (en ... de klokken werden tot kanonnen gesmolten). Gelukkig konden de inwoners alles achteraf terugkopen (schilderij Smeyers, hoofdaltaar, biechtstoelen, preekstoel...). De eerste pastoor was Joseph Thibaut (geboren te Ninove in 1731 – overleden in 1815), hij nam enkele jaren voor zijn overlijden ontslag wegens gezondheidsproblemen.

Typologie (soort gebouw) Classicistische kerk

Bescherming Geïnteriseerd als waardevol gebouw

2. Beschrijving

Beschrijving kerkgebouw en meubilair

Volgende tekst werd gebaseerd op het door Norman De Cat geschreven boek 'Tremeloos... Waerlyk Liedeken'

Geschiedenis van het kerkgebouw van Tremelo

Op de kerk in Tremelo hebben ze meer dan 100 jaar moeten wachten.

Ze is opgetrokken in kareelsteen (een soort witte natuursteen, vierkante gebakken steen, tichelsteen of baksteen voor metselwerk of vlakke vloersteen)

De kerk stond er 44 jaar voor de gemeente Tremelo eigenlijk bestond... of zelfstandig werd.

De mensen waren verplicht om in Werchter naar de kerk te gaan, door weer en wind, slechte wegen, overstromingen...

Er waren wel 3 kapellen, waar een priester af en toe de mis kwam opdragen. Maar ze geraakten vervallen, in zeer slechte staat en geld voor onderhoud was er niet; de priesters lieten op zich wachten of kwamen helemaal niet opdagen.

De inwoners waren met reden slechtgezind. 't Ergste was, de abt van de abdij van 't Park van Heverlee, was Simon Wouters, ene die in de Veldonkstraat woonde, dus ... ene van Tremelo (of beter "ons gehucht"). En die weigerde hier een kerk te bouwen. Waarom ? Hij woonde hier, hij kende zijn "arm volk", wel dichtbevolkt, maar veel keuterboerkes...

Het herstellen van kerken en het bouwen van dorpskerken was volledig ten laste van de tiendenheffers m.a.w. de abdij van het Park te Heverlee moest alles zelf betalen (n.a.v. het edict van Jozef II d.d. 25/09/1769...)

Maar de mensen waren niet van gisteren. Zij daagden de abdij voor de rechter, dat was gedurfd. En wat deed de rechtbank? Simon Wouters werd veroordeeld. Hij werd verplicht om een kerk te bouwen.

De 3 bestaande kapellen werden afgebroken..

In 1781 begon men te bouwen, na 2 jaar was de kerk af en dezelfde Simon Wouters droeg er de eerste mis op : 26 augustus 1783 !

(bijkomende info: 1: de kapel "Cluys" (Maria Cruys genoemd): gewijd aan de H. Maagd Maria: Onze-Lieve-Vrouw Bezoek ("Visitatie" genoemd): naar het bijbelverhaal over het "bezoek van Maria aan haar nicht Elisabeth. 2: de kapel "Ten Eynde (in Ninde!): gewijd aan

de H. Barbara. 3: de kapel "Veldonk":gewijd aan de H.Gislenus)

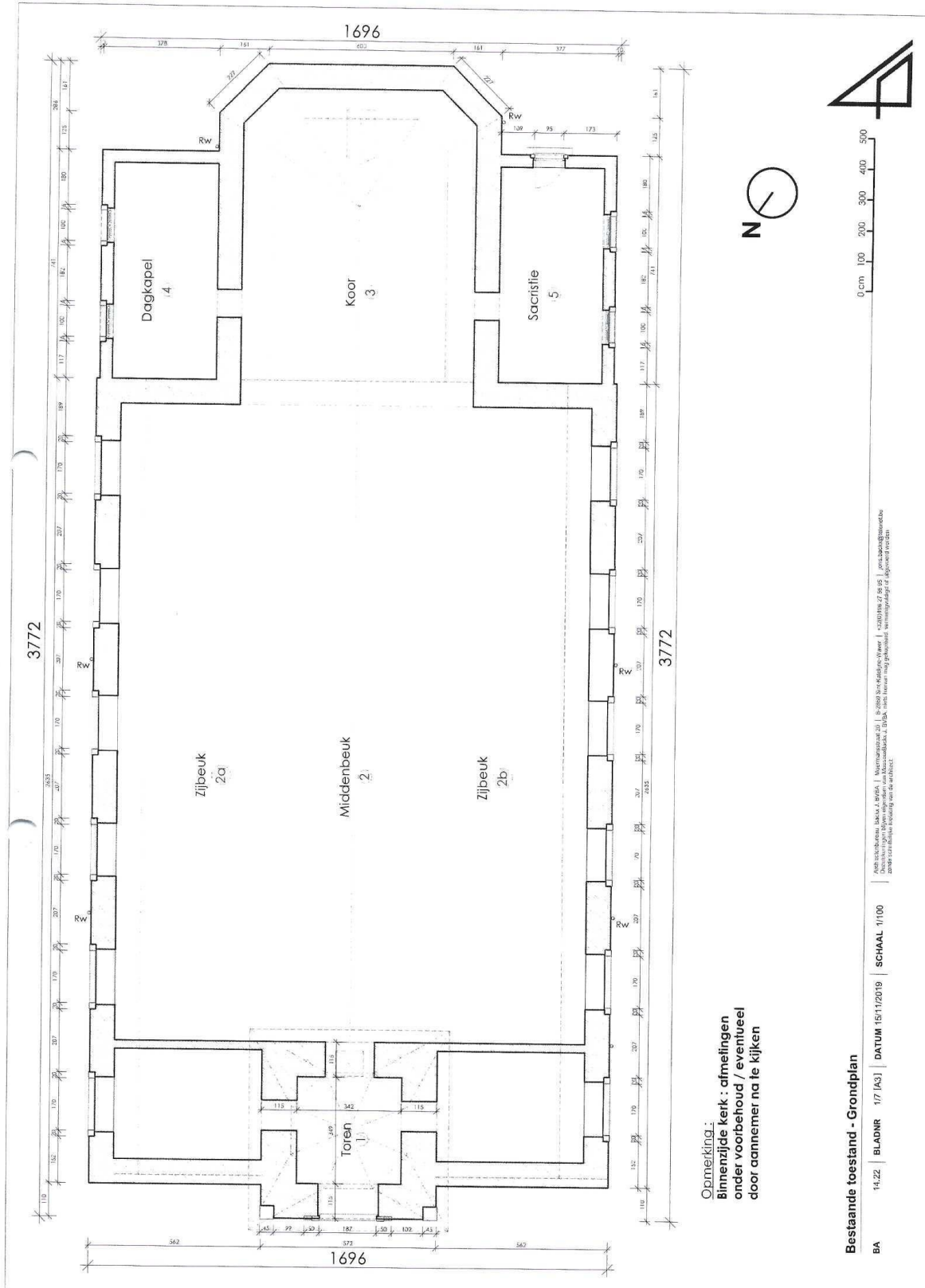
De kerk van Tremelo is toegewijd aan Onze-Lieve- Vrouw van Altijddurende Bijstand.

De kerk had ook te lijden onder de **Franse revolutie** (1795 – 1814). Onze streek werd door de Franse soldaten onder de voet gelopen. De klokken werden uit de toren gehaald, kerkschatten werden geroofd en verkocht.

De kerk werd opgetrokken in kareelsteen, fraai verrijkt met witte zandsteen, hoekkettingen en raamomlijstingen. Ze vertoont het schema van een hallekerk, dit is zonder lichten boven de middenbeuk.

De middenbeuk is overkluisd door een tongewelf dat wordt verdeeld in vijf traveeën. Het schip wordt van de zijbeuken gescheiden door rondbogen die steunen op pseudo-Dorische zuilen, ook wel Toscaanse genoemd.

De aankleding van de muren met bebording is een zeer duidelijk geval van classicistische stijl, hetgeen voor kerken eerder zeldzaam is. Een ingebouwde westertoren bekroont het homogeen bedehuis. De zuidelijke sacristie werd pas gebouwd in 1875.

Opmerking:
 Binnenzijde kerk : afmetingen
 onder voorbehoud / eventueel
 door aanneemer na te kijken

Bestaande toestand - Grondplan

BA 14.22 | BLADNR 1/7 (A3) | DATUM 15/11/2019 | SCHAAAL 1/100

Architectuur, bouw en binnen | Interieurarchitectuur | 2020 architectuurviewer | www.architectuurviewer.nl
 Overname van tekening en afbeelding is niet toegestaan. Het is de verantwoordelijkheid van de afbeeldende partij om de afbeelding te controleren op de juistheid van de afbeelding.

Kerkinterieur

1. De glasramen:

De kunstglasramen van de kerk werden niet geplaatst bij de bouw van de kerk maar pas tussen 1900 en 1914 aangebracht. In welk atelier ze werden vervaardigd is onbekend, immers tijdens de oorlogsjaren 1914-18 werd het kerkarchief vernield. Uit een mondelinge overlevering wijst de herkomst naar een Gentse werkplaats.

Toch is er iets bijzonder met de glasramen. Er is ten eerste het frisse kleurenpalet. Ten tweede is er geen enkel tafereel dat het gehele raam beslaat. Telkens laat men een deel doorzichtig: zeker met het doel zoveel mogelijk licht de kerk te laten binnen vloeien.

Opmerkelijk is ook dat er een symmetrie is tussen de linker- en de rechterzijde, zowel op het koor als in de beuken.

De glasramen van de kerk tonen de volgende taferelen:

- De annunciatie aan de H. Marria
- De Heilige Carolus Borromaeus
- De Heilige Alfonsus van Liguori
- Onze-Lieve-Vrouw Visitatie of Bezoek
- Pater Damiaan ontvangt het missiekruis
- Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes
- Het laatste avondmaal
- Sint Jozef arbeider
- De Heilige Dominicus
- Pater Damiaan – Jozef De Veuster
- Onze-Lieve-Vrouw van Scherpenheuvel
- Heilig Hart van Christus
- De dood van Sint Jozef
- De Heilige Franciscus van Assisi

2. Schilderijen.

a. Het visioen van de Heilige Johannes op Patmos

In de koornis, boven het altaar prijkt een schilderij op doek. Dit schilderwerk wordt toegewezen aan de Mechelse schilder Egidius – Josephus Smeyers (1694-1774). Het schilderij meet 3 meter bij 2 meter.

Het werk werd aangekocht door Simon Wouters en is vermoedelijk afkomstig, net als het altaar uit het oude godshuis der karthuizers te Leuven.

b. De Pestheiligen

Links van het doksaal hangt een schilderij afkomstig uit de Vlaamse school maar niet genaamtekend. Het dateert van het einde der zeventiende eeuw. Het is een werk op doek van 175 x 100 cm.

Voorgesteld wordt de H. Lucia van Syracuse en de pestheiligen die bij Christus bescherming vragen tegen deze epidemie.

c. De Heilige Familie.

Rechts van het doksaal hangt een werk dat aan geen bepaalde kunstenaar wordt toegemeten. Het werd in dezelfde periode gekonterfeit als het schilderij aan de andere zijde van de ingang. Het is een kunststuk op doek van 175 x 100 cm.

Voorgesteld wordt de Heilige Familie geflankeerd door de H. Anna en de H. Joachim.

3. Het hoofdaltaar

Van oorsprong is dit kunstwerk Leuvens. Het stond in het voormalige kartuizersklooster en werd aangekocht door de abt van de witeren van het Park, Simon Wouters. Spijtig genoeg werden enkele stukken van het altaar afzonderlijk verkocht..

Het altaar verwijst naar de stijl van het Franse binnenhuisontwerp en decoratieve kunst tussen 1700 en 1750 tijdens de regeerperiode van Lodewijk XV. Voornamelijk rococostijl die zich kenmerkt door lichte en fantasierijke vormen (vaak schelpachtig),

Bij de inwijding van de kerk werden in het altaar relikwieën geplaatst van de heiligen Donatus, Justinus en Felix.

Pater Damiaan vond in het altaar eveneens inspiratie. In Molokai timmerde hij in dezelfde vorm het altaar dat hij uit zijn jeugdhervindingen bewaarde. Dit altaar bevindt zich nu in het Damiaanmuseum.

4. De zijaltaren.

De zijaltaren in de kerk zijn zogenaamde portiekaltaren, meer bepaald vierzuilenportieken. Het altaar langs de linkerzijde is toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw. Het is een vrij eenvoudige achteeuwse constructie.

Het altaar langs de rechterzijde is van dezelfde makelij als het Maria-altaar. In de top ziet men de B-letterfiguur want dit is het H. Barbara-altaar.

5. Het huidig dienstaltaar.

Het dienstaltaar is deels gebouwd met de oude communiebank. Die communiebank was een kunststuk uit het einde van de achttiende eeuw en geconstrueerd in eik. Ze was in Lodewijk XVI stijl.

6. De biechtstoelen.

De eiken biechtstoelen zijn drieledig en opgenomen in het muubeschoot. Ze zijn eveneens van Lodewijk XVI inspiratie en vertonen weinig of geen versierselen.

7. De doopvont

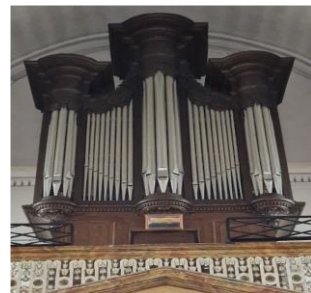
De doopvont verdween tijdelijk uit de kerk (bij debinnenvernieuwing in 1970). In de tuin van de pastorie (huidige gemeentehuis) werd ze opgegraven, ze deed gewoon dienst als bloemenbak. Na een grondige poetsbeurt werd ze weer in het godshuis gebracht.

De marmeren doopvont werd eind van de achttiende eeuw gemaakt. Het is dus bijna zeker dat Damiaan in deze doopvont werd gedoopt (einde 18de eeuw: 1775 – 1800); doopdatum Damiaan (= Jozef De Veuster): 3/01/1840. De doopvont vertoont geen enkel versiersel; het deksel is van koper.

8. Het orgel.

Het is een oud instrument. Volgens een inscriptie in de ventielkast dateert het van 1828 en zou vervaardigd zijn door Teodorus Smet uit Duffel.

In 1981 werd het orgel geklasseerd als beschermd kerkmeubel, als typisch Vlaams orgel.

9. Angelusklok

Het klokje "**kinneken dood**" overleefde het oorlogsgeweld, het zogenoemde Angelusklokje dateert van 1754 en weegt 15 kg; het zou afkomstig zijn van de Barbarakapel van Ninde (dit kon niet bevestigd worden). Telkens wanneer een kind stierf werd dit klokje geluid. Sedert 1984 bevindt het zich hier (hoogkoor) en kreeg het een nieuwe functie.

10. Klokken.

De huidige klokken hangen sinds de naoorlogsjaren in de kerk.

De ene klok dateert uit 1946 en werd gegoten door de werkhuizen Michiels te Doornik. Ze weegt 1156 kilo. De andere klok dateert van 1955 en werd gegoten door de werkhuizen Horacantus te Lokeren. Ze weegt 558 kilo.

11. Beelden;

In de kerk zijn er verschillende waardevolle beelden aangebracht.

Zo kunnen we de volgende beelden bewonderen:

- Onze-Lieve-Vrouw onder het Kruis
- De Heilig Norbetus
- De Heilige Augustinus

12. De Damiaankapel.

Aan de voorkant van kerk (rechts van de inkom) werd een kapel ingericht ter ere van Pater Damiaan.

Er is een houten standbeeld van Pater Damiaan geplaatst. Het houten standbeeld van Pater Damiaan is vervaardigd door kunstenaar Leo Cambré. Deze kunstenaar woont in Herenthout en gaf les aan de academie van Herentals en in het Scheppersinstituut.

13. Oorlogsmonument.

In het portaal van de kerk vinden we het oorlogsmonument van de gesneuvelden van de eerste wereldoorlog.

3. Architecturale mogelijkheden

De grootte, opdeling en inrichting van het kerkgebouw en zijn nevenruimte

De kerk vormt één grote ruimte waar er een afscheiding mogelijk is van de ruimte (compartimentering). Voor grote diensten of activiteiten dient het wel een geheel te vormen.

De uitbreidingmogelijkheden en mogelijkheid om ruimten af te splitsen.

Een opdeling van de kerk is mogelijk gezien het gebouw toegankelijk kan gemaakt worden zowel aan de oostkant (geeft uit naar de Astridstraat) als aan de westkant (geeft uit naar de parking op het Damiaanplein).

Daardoor zal wel een andere opstelling dienen te gebeuren van het waardevol interieur; zodat die optie een gevoelige vermindering brengt aan de historische waarde van het interieur.

Er is geen uitbreidingsmogelijkheid gezien de kerk omgeven wordt door openbaar domein.

Aanwezige voorzieningen

Het kerkgebouw wordt verwarmd door een verwarming op stookolie. De warme lucht wordt in de kerk geblazen.

Sanitaire voorzieningen zijn niet aanwezig.

Waterleiding is aanwezig

Keuken is niet aanwezig.

Toegankelijkheid

De kerk is toegankelijk voor rolstoelgebruikers.

Aanwezigheid parking

Ruime parkeermogelijkheden op het Damiaanplein (wel blauwe zone) en op wandelafstand in de Vinneweg.

4. Bouwfysische toestand

De actuele bouwfysische toestand is voor wat betreft de toren en het dak van het schip in orde. In de loop van 2023 werden er herstellingswerken en restauratiewerken uitgevoerd.. Deze werken werden uitgevoerd door de firma Van Loy uit Herselt en dat onder leiding van architect Joris Backx uit Onze Lieve Vrouw Waver.

Vanwege de Vlaamse Overheid werd voor de werken een subsidie bekomen. Tevens heeft de gemeente bijgedragen in de financiering, alsook de provincie Vlaams-Brabant..

Zeer recentelijk werden er ook nog enkele andere werken uitgevoerd.

Zo werden reeds de deuren van de kerk hersteld en geschilderd. Tevens werden op de zolders een grondige reiniging uitgevoerd ten einde de uitwerpselen van de duiven op te ruimen. Tevens werden ook de gaten in de galmruimte dichtgemaakt zodat de duiven niet meer in de toren kunnen. Al deze werken werden uitgevoerd met subsidies van de provincie Vlaams Brabant.

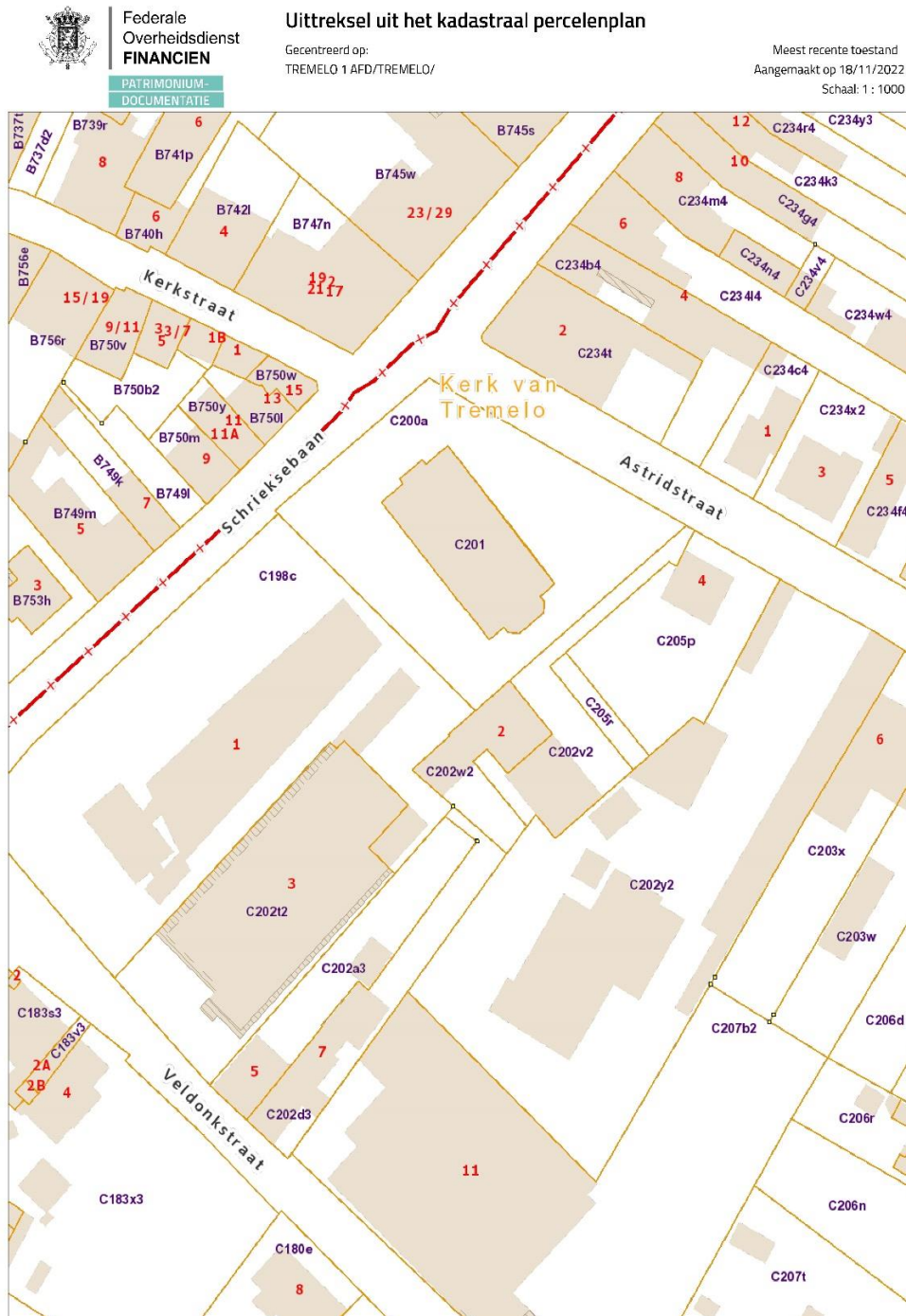
Ook zullen de nodige afspraken gemaakt worden voor een jaarlijks kuis van de dakgoten en een jaarlijks grondige poets van het interieur van de kerk.

Door Monumentenwacht Vlaams Brabant werd een laatste inspectie gedaan op 7 februari 2024.

Door monumentenwacht werden in hun verslag de volgende adviezen opgegeven:

* Code		OVERZICHT VAN DE ADVIEZEN 2003B-2019-B Onze-Lieve-Vrouw Bijkantkerk, 3120 TREMELO																	
		verkort advies																	
		eenheid	indicatieve hoeveelheid	frequentie	uit te voeren door	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	
Onderhoud																			
A2019/06	Herhaalspectie Monumentenwacht.	u	4	3j.	Monumentenwacht				x			x							
A2019/09	Verbeter de brandveiligheid van uw gebouw.	n.t.b.	-	1x	Brandweer Specialist	x													
A2019/01	De dakbedekking regelmatig nakijken. Laat uitgeschoven leien tijdig vervangen.	n.t.b.	-	j.	Dakwerker	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
A2019/03	De goten en regenwaterafvoeren minstens éénmaal per jaar én na een hevige storm of regenbui leegmaken.	n.t.b.	-	j.	Beheerder Monumentenploegen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
A2019/05	Alle zolders en de torenspits reinigen.	SOG	1	perm.	Beheerder Monumentenploegen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
A2019/13	Alle ijzere onderdelen van het gebouw regelmatig reinigen en schilderen (eventueel vooraf ontroesten).	n.t.b.	-	5j.	Schilder			x					x						
A2019/12	De aantasting door houtborende insecten monitoren.	n.t.b.	-	j.	Beheerder Monumentenwacht	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
A2019/07	Het houten buitenschrijfwerk regelmatig schilderen. Eventueel ingerotte onderdelen herstellen/vervangen.	n.t.b.	-	5j.	Schilder			x					x						
A2019/24	Controleer de elektrische installatie.	SOG	1	1x	Erkend controloorgaanse			x											
Restauratie																			
A2019/16	De schoorsteen bevat vermoedelijk asbest. Laat deze verwijderen door een gespecialiseerde firma.	st	1	1x	Dakwerker Erkend controloorgaanse	x													
A2019/02	De bereikbaarheid en toegankelijkheid van de daken verbeteren.	SOG	1	1x	Dakwerker			x											
A2019/14	De dakbedekking van de lozen vernieuwen. De topbekroning en de dakkapel restaureren.	SOG	1	1x	Dakwerker			x											
A2019/18	De dakbedekking plaatselijk herstellen.	SOG	1	1x	Dakwerker														
A2019/19	De koperen bakgoten en de houten gootafkasting plaatselijk herstellen.	n.t.b.	-	1x	Dakwerker	x													
A2019/22	De zinken afvoeren vervangen door koperen exemplaren.	SOG	1	1x	Dakwerker			x											
A2019/17	Maak alle zolders en dakkapellen of dakluiken die toegang geven tot daken en goten, veilig bereikbaar.	SOG	1	1x	Algemene aannemer Dakwerker Monumentenploegen			x											
A2019/15	Contacteer de kerktuinenwerkgroep i.v.m. de uilenkast.	SOG	1	1x	Beheerder	x													

5. Situering in de ruimtelijke omgeving.

De AAPD is de auteur van het kadastraal percelenplan en de producent van de databank waarin deze gegevens zijn opgenomen en geniet de intellectuele eigendomsrechten opgenomen in de Auteurswet en de Databankenwet. Vanaf 01/01/2018 worden de gebouwen op het kadastraal percelenplan geteldelijk vervangen door een dataset: (- Bpr_ Rebu ofwel Gebouwen(gewesten)) beheerd door de gewesten. De AAPD zal dan niet langer verantwoordelijk zijn voor de voorstelling van de gebouwen op het kadastraal percelenplan

Plaats van de kerk in het dorp

De kerk ligt in het centrum van Tremelo aan het begin van de handelsstraat. Ten Noorden grenst de kerk aan de Astridstraat en ten westen, waar de hoofdingang is aan de Schrieksebaan. Ten zuiden grenst de kerk aan het administratief centrum van de gemeente Tremelo en het Damiaanplein, waar er ruime parkeermogelijkheden zijn. Ten oosten grenst men aan de school en enkele gebouwen van de gemeente.

De Schrieksebaan is de handelsstraat van Tremelo. Daar gaat ook de wekelijkse markt door op dinsdag. Het gemeentelijk administratief centrum grenst aan de kerk alsmede de Vrije Basischool.

Bereikbaarheid met het openbaar vervoer.

Aan de kerk is een bushalte van de lijn. Daar kan men gebruik maken van openbaar vervoernemen:

- De Lijn 25 (maakt de verbinding tussen Aarschot en Mechelen)
- de Lijn 75 (maakt de verbinding tussen Tremelo en Heist op den Berg)
- de Lijn 35 (maakt de verbinding tussen Tremelo en Leuven)
- de Lijn 26 (maakt de verbinding tussen Tremelo en Haacht kerk – met een overstap kan men het treinstation bereiken)

De voormelde lijnen lopen door verschillende straten van de gemeente Tremelo.

Nabijheid andere kerken

De kerken van de zone Damiaan zijn op de volgende afstanden gelegen:

Baal op 3,5 km, Tremelo Ninde op 2,5 km, Betekom op 6,5 km en Begijnendijk op 7,5 km.

Buiten de zone zijn er in de onmiddellijke omgeving nog kerken te Werchter (op 3,3 km), Grootlo (op 2,6 km) en Keerbergen (op 5,9 km).

6. Actuele functie en actueel gebruik

- Voor de eredienst

De kerk van Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand wordt thans uitsluitend gebruikt voor de eredienst.

Op zondag om 10 uur is er de eerste en de derde zondag van de maand een eucharistieviering. Op de tweede en de vierde zondag van de maand is er een gebedsdienst.

In de kerk vinden ook dopen, huwelijken en begrafenissen plaats en dat gebeurt op vraag van de betrokken families. Tevens zijn er communievieringen. Er zijn 3 eerste communievieringen (deze van de leerlingen van de Vrije Basisschool, de Cocon en de Damiaanschool) en twee vormselvieringen (deze van de kinderen van de parochie van Tremelo en Ninde enerzijds en anderzijds deze van de leerlingen van de Damiaanschool).

De kerk is buiten de erediensten niet toegankelijk voor het publiek. De Damiaankapel die werd ingericht rechts van het portaal is dagelijks wel toegankelijk tussen 9 uur en 18 uur.

- Gebruik buiten de eredienst

In de kerk is er ook een mogelijkheid om andere activiteiten te houden, zoals concerten, tentoonstellingen en lezingen. Een voordeel voor de organisatoren is de aanwezigheid van ruime parkeermogelijkheden naast de kerk op het Damiaanplein en op loopafstand in de Vinneweg.

In de kerk zijn er in totaal 308 zitplaatsen. Er is nog wel ruimte voor een uitbreiding met ongeveer een 30 à 40 plaatsen.

Nadeel is dat bij dergelijke activiteiten geen sanitaire voorzieningen zijn, doch dit is oplosbaar door naast de kerk WC-containers te plaatsen.

In de kerktoren heeft Telenet eveneens een zendinstallatie. Dat geeft voor de kerkfabriek een extra inkomen.

7. Visie op de toekomst en plan van aanpak

Toekomstige functie:

Parochiekerk dienstig voor de eredienst. In deze kerk is er een mogelijkheid om op zondag een eucharistieviering aan te bieden.

Gezien de cultureel/historische waarde van de kerk kan deze voorlopig geen herbestemming krijgen zonder te raken aan het waardevol kerkinterieur.

De kerk bezit immers een aantal waardevolle schilderijen en een altaar dat model gestaan heeft voor het altaar van Pater Damiaan op Molokai. Hier werd hij ook gedoopt.

Tevens mag niet vergeten worden dat rond de kerk of in de onmiddellijke omgeving er parkeermogelijkheden zijn. Ook is aan de kerk een knooppunt van het openbaar vervoer.

Plan van aanpak.

De pastorale taken worden opgevolgd door het parochiaal team de zonenploeg Begijnendijk-Tremelo en de kerkfabriek.

Met de gemeente en in het bijzonder met de toeristische dienst dient deze kerk een plaats te krijgen in de aan te bieden toeristische bezoeken.

Ook kan de kerk gebruikt worden voor kleinschalige manifestaties (concerten, tentoonstellingen, voordrachten,...).

Toekomstige geplande ingrepen en voorziene budget.

In de loop van het eerste trimester van 2023 werd gestart met herstellings- en restauratiewerken aan de kerk. Daarvoor is een budget uitgetrokken van € 279.90030.

De verwarming is op basis van stookolie en zal gezien de milieunormen in de toekomst dienen te worden vervangen. Ook de verlichting zal toekomstgericht dienen aangepakt te worden.

Noodzakelijke exploitatietoelagen voor veder gebruik.

De eventuele toelagen werden voorzien in het meerjarenplan 2026-2031, dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de gemeente.

De kerkfabriek heeft ook reeds initiatieven genomen om enerzijds de opbrengsten te verhogen en anderzijds de kosten te drukken.

Besluit

Ten einde het door het bisdom goedgekeurde pastoraal plan (zie kopie in bijlage) uit te voeren blijven de drie kerken, gevestigd op het grondgebied van Tremelo nodig.

De drie kerken zullen in de periode 2025 - 2031 verder gebruikt worden voor de eredienst. Samenwerking met andere parochies is echter in de toekomst aangewezen. Thans bestaan er reeds dergelijke verbanden en deze zullen in de toekomst nog verder worden uitgebreid.

Toch worden in eerste instantie onze kerkgebouwen nog relatief veel gebruikt voor de eredienst. Het belang hiervan wordt onderschreven door de gesprekken met de lokale gemeenschappen.

Mits het nodige respect voor het religieuze karakter van het gebouw en voor de erediensten kunnen er in het kerkgebouw concerten, conferenties, lezingen en andere evenementen georganiseerd worden.

Ten einde dit te realiseren zal moeten onderzocht worden of de mogelijkheid bestaat om de infrastructuur aan te passen zodat beide invullingen (liturgie en multifunctioneel gebruik) op een optimale manier doorgang kunnen vinden.

Daartoe is het noodzakelijk om geregeld een overleg te plannen tussen gemeente, centraal kerkbestuur, kerkfabrieken en de pastoraal verantwoordelijke om te evalueren welke bijkomende maatregelen moeten genomen worden om enerzijds de pastorale noden te bekijken en anderzijds om nevenbestemmingen te realiseren.

Dit plan beschouwen we als een leidraad om toekomstgericht beleid te voeren.

05

TOEKOMSTIG
GEBRUIK EN
FUNCTIE

Toekomstig gebruik en functie

Kerk	Toekomstvisie
Sint-Anna (Baal)	Eredienst met valorisatie/nevenbestemming in de tijd
Heilige Damiaan van Molokai (Ninde)	Eredienst met valorisatie/nevenbestemming in de tijd
Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand (Tremelo)	Eredienst met valorisatie/nevenbestemming in de tijd

Conform het pastoraal plan omvat de pastorale zone Tremelo drie parochies: Sint-Anna (Baal), Heilige Damiaan van Molokai (Ninde) en Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand (Tremelo). De pastorale verantwoordelijken blijven zich inzetten om een kwalitatieve geloofsbeleving voor de Rooms-Katholieke geloofsgemeenschap te garanderen. In samenwerking met het gemeentebestuur blijven hiervoor de nodige faciliteiten ter beschikking. Daarnaast zal in lijn met de beleidsvisie van de lokale burgerlijke overheid worden onderzocht hoe de kerkgebouwen in Tremelo maximaal benut kunnen worden om tegemoet te komen aan zowel de pastorale als de burgerlijke lokale noden. Hiervoor wordt in overleg met de brede gemeenschap een participatie-traject opgezet. Dit zal resulteren in een gedragen en desgevallend een aangepaste toekomstvisie die rekening houdt met de noden van de gemeenschap.

Ten einde het door het bisdom goedgekeurde pastoraal plan (zie kopie in bijlage) uit te voeren blijven de drie kerken, gevestigd op het grondgebied van Tremelo, in de periode 2026 – 2031 **behouden** voor de eredienst. Het belang hiervan wordt onderschreven door de gesprekken met de lokale gemeenschappen. Samenwerking met de vijf andere parochies in de zone Damiaan is echter in de toekomst aangewezen. Deze samenwerkingen bestaan nu al en deze zullen in de toekomst nog verder worden uitgebreid.

Mits het nodige **respect** voor het religieuze karakter van het gebouw en voor de erediensten kunnen er in het kerkgebouw concerten, conferenties, lezingen en andere evenementen georganiseerd worden. Om dit te realiseren zal moeten onderzocht worden of de mogelijkheid bestaat om de **infrastructuur** aan te passen zodat beide invullingen (liturgie en multifunctioneel gebruik) op een optimale manier doorgang kunnen vinden.

Daartoe is het noodzakelijk om geregeld een **overleg** te plannen tussen gemeente, centraal kerkbestuur, kerkfabrieken en de pastoraal verantwoordelijke om te evalueren welke bijkomende **maatregelen**, alsook de financiële maatregelen, moeten genomen worden om enerzijds de pastorale noden te bekijken en anderzijds om nevenbestemmingen te realiseren. Dit plan beschouwen we als een **leidraad** om toekomstgericht beleid te voeren.

Voor de **Sint-Annakerk van Baal** zal er, naast de wekelijkse eredienst en vieringen, ruimte zijn voor vormselcatechese, concerten, filmvoorstellingen, tentoonstellingen en lezingen. Er wordt dus geopteerd voor een valorisatie en uiteindelijke nevenbestemming in de tijd. Ook de nabijgelegen zaal 'Ons parochiehuis' zal hier zowel inhoudelijk, organisatorisch als financieel ondersteunend werken. Eventuele toeristische bezoeken aan het kerkgebouw of het inschakelen ervan als uitvalsbasis voor fietsers en wandelaars die één van de routes doen in het Hageland.

Voor de kerk van de **Heilige Damiaan van Molokai (Ninde)** zal er, naast de wekelijkse eredienst en vieringen, eveneens ruimte zijn voor vormselcatechese, concerten, filmvoorstellingen, tentoonstellingen, lezingen en andere culturele activiteiten. Er wordt dus geopteerd voor een valorisatie en uiteindelijke nevenbestemming in de tijd. Het kerkgebouw heeft immers, omwille van zijn open architectuur (en ruime parking), alles in zich om én een plaats van ontmoeting én tegelijk een geborgen stilteplek te zijn. Ook de ligging bij het nabijgelegen WZC en zorgcentrum Huize de Veuster opent verdere perspectieven voor de mobiele residenten. De locatie is voorts een rustpunt voor de wandelaars en fietsers die naar de Laakvallei komen afgezakt. Tot slot is ook het nabijgelegen Damiaanmuseum een troef die het kerkgebouw verder versterkt: klassen en groepen die het museum bezoeken, stellen vaak een programma samen waarin naast een gegidst bezoek en een natuurwandeling ook een viering in de kerk wordt opgenomen. De kerk vormt dus samen met het WZC en HDV en het museum één site waarbij de som groter is dan de afzonderlijke delen. Vermeldenswaardig is tot slot de aanwezigheid van een uitgeruste parochiezaal. Deze is een hoeksteen is voor het verenigingsleven in de parochie.

Voor de kerk van **Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand (Tremelo)** wordt er voor een valorisatie geopteerd. De kerk is geschikt voor valorisatie en nevenbestemming met aandacht voor de culturele-historische waarde van het gebouw. Qua valorisatie kan gedacht worden aan de organisatie van kleinschalige evenementen zoals lezingen, tentoonstellingen en concerten. De ideale centrumligging met ruime parking en vlotte bereikbaarheid met het openbaar vervoer zijn troeven die nog moeten uitgespeeld worden. Dit moet onderzocht worden. Hoewel dit op dit moment niet het geval is, bestaat er een mogelijkheid om op zondag een eucharistieviering aan te bieden.

Om te garanderen dat de toekomstige invullingen gedragen zijn en tegemoet komen aan de lokale noden engageren de kerkelijke en burgerlijke actoren in Tremelo zich om een participatie- en consultatieproces met de verschillende maatschappelijke partners op te zetten. In dit kader moeten inwoners en middenveld de kans krijgen hun stem te laten horen. Op basis van de resultaten van deze oefening met betrekking tot de lokale noden en opportuniteiten kan een structurele invulling worden gegeven aan de nevenbestemmingen.

Plan van Aanpak

De huidige stuurgroep, bestaande uit vertegenwoordigers uit de drie kerkfabrieken, de vertegenwoordigers vanuit de pastorale zone en de gemeente Tremelo, engageert zich om een '**Stuurgroep toekomst kerken Tremelo**' op te richten en op geregelde tijdstippen samen te zitten om de toekomstvisie van de drie kerken uit te rollen. Dit overleg wordt gefaciliteerd vanuit het lokaal bestuur. Hierbij is het van belang om de diverse lokale werkingen op elkaar af te stemmen en onderling open te communiceren over de toekomstplannen en actiepunten. Er wordt op het niveau van de stuurgroep eveneens een evaluatie voorzien na 5 jaar (of vroeger indien wenselijk), gelijklopend met de actualisatie en/of herbevestiging van het kerkenbeleidsplan. Hierin zal bepaald worden of de huidige gekozen toekomstvisies nog steeds actueel en conform de lokale noden zijn. Er wordt hiertoe een participatie- en consultatietraject uitgerold waarbij alle kerkelijke en burgerlijke actoren uit de lokale gemeenschap worden betrokken. In dit kader moeten ook inwoners en het middenveld de kans krijgen hun stem te laten horen. Desgevallend worden ook de verschillende adviesraden betrokken.

De stuurgroep kan aangevuld worden met mensen die zich willen engageren voor het opzetten van nevenactiviteiten in de kerken.

Een aantal concrete actiepunten worden hieronder opgesomd:

- Regelmatige screening van het gebouw op de conformiteit van de faciliteiten (WC, elektriciteit,...);
- Het opstellen van een uniform gebruiksreglement in combinatie met een gestandaardiseerd aanvraagdocument wat de afspraken regelt qua aard, gebruik, timing, doorlooptijd, schoonmaak en kostprijs van de georganiseerde activiteiten;
- Voorzien van een centraal aanspreekpunt m.b.t. de opvolging van de vragen omtrent de valorisaties en nevenbestemmingen;
- Het opzetten van een participatie- en consultatieproces met de verschillende maatschappelijke partners, het middenveld en de inwoners;
- Concrete aanpak van de brede communicatie over de toekomstvisie uittekenen;
- Praktische en organisatorische afspraken maken en samenzitten met de betrokken actoren waarbij gekeken wordt wie welke rol en taak kan opnemen binnen hun capaciteiten;
- Stimuleren van initiatieven, suggesties en activiteiten van passend gebruik;
- Selecteren van gepaste nevenbestemmingen in het kader van de noden binnen de gemeente, gelinkt aan de resultaten van het participatie- en consultatieproces;
- Zoeken naar partners om een structurele samenwerking aan te gaan;
- Samenzitten met het lokale bestuur in functie van de inschakeling van het kerkgebouw in het toeristische programma van de gemeente

05

BIJLAGEN

j

PASTORAAL PLAN

van zone in wording DAMIAAN Tremelo-Begijnendijk

INTENTIEVERKLARING (2025 -2031)

1. Bij wijze van inleiding

Dit pastoraal plan is een kritische reflectie op en tegelijk een beleidsplanning van onze pastorale werking in de parochies van Tremelo, Ninde, Baal, Betekom en Begijnendijk, momenteel verenigd binnen een zonale overleggroep. We hopen hiermee meer richting, draagvlak en betrokkenheid binnen onze geloofsgemeenschappen te kunnen creëren.

Het pastoraal plan dient bovendien als uitgangspunt om de dialoog te voeren met de kerkraden, het vicariaat en de gemeente. Dit overleg moet leiden tot het kerkenbeleidsplan waarin al deze partners beschrijven hoe op het grondgebied van de gemeente met het religieuze patrimonium wordt omgegaan.

Ons pastoraal plan is toekomstgericht, rekening houdend met minder priesters én met een vermindering van het aantal actieve vrijwilligers, ook met steeds minder kerkgebonden gelovigen. Het plan gaat er echter van uit dat een christelijk leven nodig én mogelijk blijft als gebruik gemaakt wordt van de kansen die zich aandienen wanneer gekozen wordt voor een nauwere samenwerking over de grenzen van de parochies heen.

Het pastoraal plan steunt daarom op twee pijlers:

1/ de eigenheid van de verschillende parochies, omdat we plaatselijk mensen heel nabij kunnen en willen zijn;

2/ de pastorale zone, waar we de krachten bundelen om samen de pastorale zorg te blijven aanbieden én om vernieuwende initiatieven kansen te geven.

We kunnen best vergelijken met wat ook op gemeentelijk vlak leeft: de autonomie van de gemeente en haar inwoners garanderen en anderzijds samenwerkingsverbanden met buurgemeenten aangaan om de werking rond welbepaalde aspecten te versterken.

We willen met dit plan voor onze pastorale zone een positieve en toekomstgerichte lokale Kerk uittekenen. Moed en creativiteit zijn hierbij betere raadgevers dan angst en doemdenken om de plaatselijke geloofsgemeenschap levensvatbaar te houden en betekenisvolle impact te hebben op het maatschappelijk leven.

Sinds een aantal jaren loopt het aantal kerkgangers sterk terug. Geloofsbeleving en pastoraal is echter meer dan liturgie vieren alleen. Het betekent ook de durf hebben om het geloof te verkondigen en om dienstbaar in het leven te staan. Ook voor deze opdrachten is het kerkgebouw onontbeerlijk.

Wie zich tot de christengemeenschap rekent, heeft verantwoordelijkheid om deze te helpen dragen.

Onze geloofsgemeenschappen zullen zich daarom in de toekomst veel inclusiever dan voorheen moeten openstellen. Het kerkgebouw dient hierbij uit te groeien tot een gemeenschapshuis dat multifunctioneel geëxploreerd wordt, waar vergaderingen en ontmoetingen van de plaatselijke gemeenschap doorgaan, waar concerten, films, tentoonstellingen, koorrepetities, ouderavonden en voordrachten worden gehouden en van waaruit sociale acties kunnen gelanceerd worden.

Echter dient dit altijd te gebeuren met eerbied voor de religieuze waarde van het kerkgebouw als bidplaats en als ruimte om eucharistie te vieren.

We vinden het jammer dat binnen overlegmomenten met burgerlijke instanties - maar ook met het vicariaat - bijna uitsluitend gefocust wordt op de architecturale en financiële waarde van het kerkgebouw en gezocht wordt naar andere bestemmingen dan pastorale activiteit.

In de respectievelijke kaders lees je de werkpunten die we in de toekomst met onze vijf geloofsgemeenschappen pogen te realiseren.

Bestempel deze tekst dus als een beleidsnota en tegelijk een intentieverklaring voor de komende 5 jaar.

2. Samen op weg naar één Pastorale Zone DAMIAAN

De Zone DAMIAAN in wording is de pastorale eenheid van

Parochie St. Laurentius te Betekom

Parochie St. Lucia te Begijnendijk

Parochie O.L.Vrouw-van-Altijddurende Bijstand te Tremelo (centrum)

Parochie Heilige Damiaan van Molokaï te Tremelo (Ninde)

Parochie St. Anna te Baal

die de naam draagt van haar meest vooraanstaande ingeborene, de heilige picpus-pater Jozef De Veuster, beter bekend als 'Pater Damiaan', de Grootste Belg, de Zalige Damiaan, de heilige Damiaan van Molokaï, met als feestdag 10 mei. Hij blijft voor alle gelovigen en inwoners uit de regio een blijvende inspiratie rond inzet voor hen die het moeilijk in onze samenleving hebben en dat zonder onderscheid tussen religie, cultuur, ras of gender.

Onze vijf geloofsgemeenschappen streven ernaar om zoveel mogelijk samen te werken op weg naar één pastorale zone en dit rond **vier pastorale domeinen**:

1/liturgie en gebed,

2/ catechese,

3/diaconie en

4/evangelisatie

Tevens sluiten hierbij **twee ondersteunende domeinen** aan:

5/het tijdelijke (economisch beheer) en

6/communicatie.

Het is een proces waar we volop aan werken.

In afwachting dat een volwaardige Zonale Ploeg werkzaam wordt, hebben we vanuit de parochiale werkgroepen van onze vijf geloofsgemeenschappen een **voorlopige Zonale Overleggroep (ZOG)** samengesteld. De ZOG is het overlegforum van de vijf geloofsgemeenschappen en de pastores.

Naast onze beide pastores Marcel DIM (priester - -pastoor - parochieadministrator - voorzitter), David VANDERWEGEN (pastoraal medewerker - ondervoorzitter) en onze zonale secretaris Martine WUYTS, maakt daar vanuit elk van onze vijf geloofsgemeenschappen ook deel van uit:

Sonia CRABBE (Ninde - catechist – kerkverantwoordelijke - kerkraadslid) en
Omer L'ENFANT (Baal - financieel beheerder - kerkverantwoordelijke - kerkraadslid).
Stijn FEYAERTS (Begijnendijk - koorleider - catechist),
Christian HOLLEVOET (Betekom - catechist),
Lorraine PATRY (Tremelo - koorverantwoordelijke - kerkraadslid),

Deze werkgroep vergadert om de twee maanden over alle onderwerpen die belangrijk zijn met het oog op de bevordering van de Zone DAMIAAN.

Vooraleer beslissingen worden genomen die belangrijke gevolgen hebben, wordt de mening van de parochieteams gevraagd. Ook andere pastorale medewerkers worden daarbij betrokken: o. a. de catechisten, de lectoren en de kerkraadsleden.

Sinds 1 september 2019 hoort deze voorlopige Zonale Overleggroep thuis in het grotere geheel van de decanale Regio Leuven.

Als zoneploeg-in-wording overwogen we de stap te zetten om in het vicariaat de pastorale zone bij decreet te laten erkennen. We zullen dit met de regio-begeleider 'gemeenschapsopbouw' verder verkennen.

Deel 1: liturgie en gebed

A. Liturgie

Het eerste deel van ons pastoraal plan gaat over liturgie en gebed. Liturgie is essentieel voor een geloofsgemeenschap, want vanuit het dagelijks leven komen we in geloof samen om God te ontmoeten in het Bijbelse Woord en in rituelen en symbolen. We blijven daarom minstens elk weekend in de vijf kerken van de Damiaanzone samenkomen.

Pastoor Marcel Dim gaat ons in de eucharistievieringen voor. We maakten een regeling zodat in elke geloofsgemeenschap minstens om de 14 dagen één eucharistie doorgaat. Deze worden afgewisseld met gebedsdiensten of momenten van 'open kerk', georganiseerd door leken. Sinds september 2023 is pastoraal werker David Vanderwegen halftijds aan onze zone toegewezen. Hij ondersteunt.

We stimuleren om niet enkel in eigen parochie, maar eveneens in de buurtparochies eucharistie te vieren. Daarom houden we op geregelde basis zonale vieringen.

We voorzien tevens regelmatig gezinsvieringen waarin bijzondere aandacht gaat naar kinderen, jeugd en jonge gezinnen, maar waarin ook de andere gelovigen hun plaats vinden.

Ook de scholen maken gebruik van de plaatselijke kerken om eucharistie te vieren of bezinnende momenten te houden.

In Ninde kan het WZC Damiaan te allen tijde gebruik maken van de kerk.

Als zonale overlegploeg moeten we werk maken om de liturgie verstaanbaarder en levensnabijer te maken.

We moeten kritisch durven zijn hoe we Jezus' Boodschap doorvertellen en hoe we de gelovigen daar veel actiever bij betrekken. We zoeken hiervoor naar passende werkvormen. Kerkgangers worden te veel in een consumptiegerichte rol geduwd zo dat van echt samen vieren en bidden te weinig wordt gerealiseerd.

We zoeken naar muzikale omlijsting die qua tekst en genre iedereen aanspreekt.

Essentieel is ook de zorg voor doopsel, eerste communie, vormsel, huwelijk, biecht, ziekenzalving en kerkelijke uitvaart. Belangrijk is dat de vieringen - rond de scharniermomenten in het leven van iedere gelovige mens - zoveel mogelijk in de eigen parochie kunnen gebeuren om hechte gemeenschapsvorming te blijven realiseren.

Specifiek rond de uitvaarten moeten we een open en opbouwende dialoog met de begrafenisondernemers aangaan. Als Kerk moeten we veel meer durven inspelen op de noden en vragen van de afscheidnemende families. Het kiezen voor een gebedsdienst i.p.v. een eucharistie lost het probleem niet op.

Het pastoraal team dient acties te ondernemen om nieuwe vrijwilligers aan te trekken voor de vele en boeiende taken en uitdagingen in onze geloofsgemeenschappen.

A. Gebed

Al vele jaren zijn er in de verschillende geloofsgemeenschappen gebedsgroepen die gebruik maken van de kerk:

Baal: gebedsgroep Damiaan

Tremelo: gebedsgroep Emmaüs,
samenkomsten rond Maria op domein Fatima of in kerk,
rozenhoedje in de kerk voor de zondagsviering.

Er zijn verschillende initiatieven om het gebedsleven van onze gelovigen - jong en oud – te bevorderen.

Zo stelt de zonale werkgroep vaak gebeden en bezinningsteksten ter beschikking in de verschillende kerken. We voorzien meditatie-momenten. We stimuleren eerste communicantjes en vormelingen om zich in een persoonlijk gebed te leren uiten,...

We streven ernaar om tijdens de belangrijke momenten van het kerkelijk jaar (Goede Week, Pasen en kersttijd) de kerken door de dag open te stellen.

Deel 2: catechese Sacramentencatechese

Er wordt in onze zone catechese gegeven in voorbereiding op het doopsel, de eerste communie, het vormsel en het huwelijk.

De catechese voor het vormsel wordt voortreffelijk door catechisten gegeven. Bij de voorbereiding voor de eerste communie worden de leerkrachten van het tweede leerjaar betrokken. Ook de doopcatechese wordt daar waar mogelijk door catechisten waargenomen, maar zijn in hoofdzaak in handen van de pastoor. De voorbereiding op een kerkelijk huwelijk berust bij de pastoor.

CATECHISTEN

Tremelo-centrum: O.-L.- Vrouw Bijstand: Marcel Dim (doopsel), Mayke Geuens & Lorraine Patry (eerste communie) ; Sonia Crabbé en Anne Verschoren (vormsel-samenwerkingsverband)

Tremelo-Ninde: H. Damiaan van Molokai: Marcel Dim (doop); Joke Simons (eerste communie); Sonia Crabbé en Ann Verschoren (vormsel- samenwerkingsverband)

Baal: St. Anna: Marcel Dim (doop); Omer L'Enfant (doop en eerste communie) Wilfried De Haes en Stefan Meesen (vormsel)

Begijnendijk: St. Lucia: Agnes Ooms (doop en vormsel) ; Stijn Feyaerts (eerste communie); Karina Aerts (doop en vormsel); Ann Aerts (vormsel)

Betekom: St. Laurentius: Eva Kuijken en Katrien Bovy (doop) ; Christian Hollevoet en Els Nijs (vormsel) ; Marcel Dim (eerste communie, doop en vormsel); Marcel Dim & David Vanderwegen (eerste communie)

Zowel in de voorbereiding van het doopsel, als in de voorbereiding van de eerste communie en het vormsel gaat veel aandacht naar het gezin. De ouders en de andere kinderen van het gezin worden sterk betrokken. Er zijn de ouderavonden waar gesproken wordt over geloof en geloofsopvoeding en over de betekenis van de sacramenten. Grote waarde wordt ook gehecht aan de deelname van deze gezinnen aan de gezinsvieringen. Daarnaast worden er boeiende activiteiten aangeboden zoals een zoektocht in de kerk, bezoek aan het Damiaanmuseum, aan de Dossinkazerne ... en deelname aan sociale activiteiten zoals Damiaanactie, Soep op de Stoep, ondersteuning van de projecten van de GRIS. Uitvalsbases ervoor zijn vaak onze kerken.

We zoeken naar catechisten ons ten volste bewust van de moeilijkheden bij het vinden van vrijwilligers.

A. Jongeren- en schoolpastoraal

We willen overleggen hoe de band tussen de schoolpastoraal en de plaatselijke geloofsgemeenschappen kan versterkt worden.

B. Geloofsvorming voor volwassenen

We willen inspirerende vormen van geloofsvorming verder uitbreiden. Dit kan door gespreksgroepen te organiseren, sprekers uit te nodigen, concerten of voorstellingen te organiseren, ..

Deel 3: diaconie en sociale cohesie

OPDRACHT VOOR IEDERE CHRISTEN

'Diaconie' betekent: dienstbaarheid vanuit ons christelijk geloof. Het is Christus navolgen in zijn nederige dienstbaarheid zoals bij de voetwassing van de apostelen.

Elke christen kan in zijn omgeving en op zijn manier anderen nabij zijn, bijvoorbeeld door een luisterend oor te hebben, door burens behulpzaam te zijn, door solidair te zijn met armen in eigen land en in de wereld, door te spreken met anderen vanuit evangelische waarden, door zich in te zetten in sociale initiatieven of voor de bescherming van het leefmilieu.

OPDRACHT VOOR DE GELOOFSGEMEENSCHAPPEN

'Sociale cohesie' houdt in dat we als christen meebouwen aan gemeenschap en aan verbondenheid. We ondernemen sociale actie en zetten het daarom regelmatig op de agenda. We organiseren activiteiten voor acties als Welzijnszorg, Broederlijk Delen, Missio, Damiaanactie, Reik elkaar de Hand, ondersteuning Buitengewoon Onderwijs, vredesfakkeltocht, ... We delen met elkaar goede praktijkvoorbeelden.

We zijn er ons ook van bewust dat vereenzaming in onze maatschappij en dus ook in onze eigen leefgemeenschappen sterk toeneemt en dit vooral bij de oudere generatie. We mogen niemand in eenzaamheid achterlaten, iedereen hoort erbij. Op dit vlak spelen christelijke verenigingen als Samana, OKRA, Raak, Femma en Ferm een belangrijke rol om mensen bij elkaar te brengen via allerlei activiteiten, maar ook door huisbezoeken aan thuisgebonden personen of aan hen die in een WZC verblijven in te bouwen. Ze hebben eveneens aandacht voor ziekenbezoek en het brengen van de communie aan huis. Ze ondersteunen initiatieven zoals 'Rouwenden nabij'. Ze signaleren in alle discretie sociale noden aan bevoegden.

Als zone in wording streven we er naar goede contacten te onderhouden met het OCMW en andere burgerlijke initiatieven die eveneens sociale ondersteuning bieden.

We hebben in onze catechesegroepen speciaal oog voor kinderen en jongeren uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen en zorgen er voor dat zij zich thuis voelen in de werking. Ook onze jeugdbewegingen spelen hierin een belangrijke rol door hun openheid voor elke jongere in de parochies.

Deel 4. Evangelisatie (verkondiging)

Evangelisatie verwijst rechtstreeks naar het evangelie, naar de Blijde of Goede Boodschap die Jezus ons heeft gebracht en een leidraad in ons leven mag zijn.

Evangeliseren is veel meer dan vertellen over Jezus, maar mensen helpen bewust te maken van de waarde die Christus in je leven kan hebben.

Het geeft ons daarom als geloofsgemeenschap de opdracht die Boodschap te kennen en ze steeds beter te leren begrijpen, er voor open te staan en er proberen naar te leven. Het is durven luisteren naar wat God ons zegt en er over in dialoog met anderen gaan.

Het veronderstelt ook dat wie een verantwoordelijke taak binnen de geloofsgemeenschap op zich neemt zo authentiek mogelijk naar het Evangelie probeert te leven. We kunnen immers niet alleen belijden in woord, maar moeten er ook consequent in daden trachten naar te handelen.

Vanuit een eerlijke geloofshouding kunnen we samen naar creatieve vormen zoeken om over het evangelie te getuigen in het dagdagelijks leven, zonder op te dringen. Het betekent in eerste instantie durven luisteren naar wat anderen formuleren en open staan voor kritische bedenkingen.

Evangelisatie gebeurt vanuit alle domeinen van het geloofsleven:

- via verzorgde gebeds- en eucharistievieringen,
- via de catechese die een open dialoog tussen kinderen, ouders en catechisten mogelijk maakt,
- via een gedifferentieerd aanbod zoals het aanbieden van zangavonden, gespreks-en discussie-avonden,
- via persoonlijk gesprek,
- via zonder schroom te durven spreken dat men gelovig in het leven staat,
- maar voornamelijk via de spontane getuigenis zonder echt aan missionering te doen of ons op te dringen.

We willen aandacht hebben voor de verdere uitwerking van projecten voor en door jongeren en jonge gezinnen.

We zouden meer ruchtbaarheid moeten geven aan bestaande initiatieven zodat er meer intergenerationale initiatieven ontstaan.

Deel 5: Het tijdelijke (Economisch beheer)

Eén van de materiële aspecten van de pastoraal bestaat in de zorg voor de gebouwen, onder andere de kerken. In 2020 werd een eerste versie van het kerkenbeleidsplan voor Tremelo opgesteld en ingeleverd. Voor Begijnendijk werd dit reeds door de gemeente goedgekeurd.

In deze plannen werd ervan uitgegaan dat alle vijf kerken in de toekomst in gebruik zullen blijven voor vieringen en sacramenten, maar dat ze ook voor nevenbestemming met multifunctioneel gebruik in aanmerking komen zonder dat fundamenteel aan de architectuur wordt geraakt. Ook voor valorisatie komen onze kerken in aanmerking. Dit veronderstelt wel dat voor de nodige accommodatie dient gezorgd te worden. Een goed overleg met provincie en gemeentebestuur betreffende de financiële implicatie is hiervoor noodzakelijk.

Naast de kerken zijn er in Tremelo vele kapelletjes in zonderheid de kapel op het domein van Fatima. Het behoud van deze kapellen en dus ook het openstellen ervan voor de mensen die er willen komen bidden of mediteren, is belangrijk.

Aan de parochieteams wordt gevraagd om contact te houden met de beheerders van deze gebouwen om hen zo nodig te ondersteunen.

Het pastoraal plan voorziet in stappen om de regelgeving in verband met de privacy en het vrijwilligerswerk toe te passen. Er zal ook nagegaan worden of de verzekeringen alle noodzakelijke risico's dekken.

We streven er naar in samenspraak met vicariaat en gemeentebestuur een realistisch kerkenplan uit te werken waarin de invulling van de pastorale werking voorrang blijft hebben op het louter gebruik van het patrimonium.

Deel 6: Communicatie

In de parochies waar geen lokaal meer is voor het parochiaal secretariaat zijn er nog wel plaatselijke contactpersonen. Zij zijn belangrijk, want bij hen kunnen mensen terecht voor het aanvragen van misintenties en voor inlichtingen over doopsel, eerste communie, vormsel, huwelijk, uitvaart, ...

Op de zonale website en op Kerknet (Otheo) vindt men info over de verschillende vormen van liturgie met contactgegevens om doopsel, eerste communie, vormsel, huwelijk, kerkelijke uitvaart, ... aan te vragen.

De pastorale eenheid wil daarom goed contact houden met deze lokale contactpersonen. Er zullen met hen ook afspraken worden gemaakt over de taakverdeling tussen de plaatselijke secretariaten en het secretariaat van de pastorale eenheid.

Aan een goede communicatie dient veel belang gehecht te worden. Naast kerkelijke kanalen (parochieblad, mededelingen in de vieringen en pastorale samenkomsten) worden meer en meer andere kanalen gebruikt zoals de website en sociale media zodat actuele informatie doorgegeven wordt. Ook de gemeentelijke communicatiedienst kan hier ondersteunend zijn.

We herwerken en actualiseren op korte termijn onze zonale website.

3. BIJ WIJZE VAN BESLUIT

Onze belangrijkste pastorale doelstelling is als zonale overleggroep hét verbindend element te zijn tussen onze vijf christelijke geloofsgemeenschappen. De ploeg zal hiertoe overleggen, uitwisselen, activeren en ondersteunen. Haar taak zal er in bestaan om samen met de gelovigen naar een nieuw elan te zoeken om een eigentijdse Kerk te realiseren, die het hart van mensen van nu weet te raken. De ploeg stippelt het beleid hiertoe uit.

Onze kerkgebouwen zijn een enorm belangrijk ondersteunend element om dit te kunnen realiseren en dit niet alleen voor wie praktiserend is, maar ook voor allen die de waarden van het Evangelie in hun dagelijks leven nastreven.

In de praktijk ervaren we dat de parochiekerk noodzakelijk is om gemeenschappen intact te houden. Onder de kerktoren wordt nog best gedoopt, gevormd, eucharistie gevierd, getrouwd en begraven.

In realiteit zien we dat entiteiten zich niet echt verplaatsen naar buurtparochies. Dit gebeurt wel op bepaalde momenten van het kerkelijk jaar en bij welbepaalde activiteiten. De zonale overleggroep zal dit activeren.

Ontwerptekst: Pater Marcel Dim, David Vanderwegen, Sonia Crabbé, Omer L'Enfant, Stijn Feyaerts, Christian Hollevoet en Lorraine Patry m. b. v. Pieter van Wetten.

17/04/2025